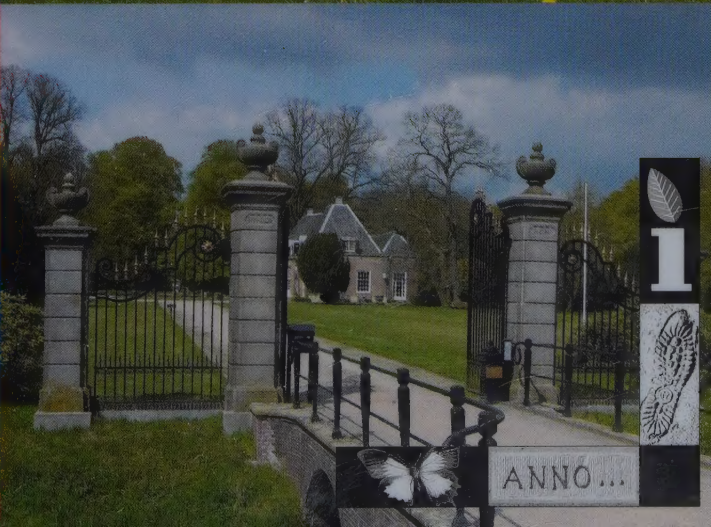

Louise van Delden
Piet Vogelaar

Wandelen in Overijsselse Landgoederen

1

ANNO...

Delden, Louise van

Wandelen in Overijsselse landgoederen / Louise van Delden, Piet Vogelaar ; [foto's: Piet Vogelaar ... et al. ; cartogr.: Smulders' Studio Buijten & Schipperheijn, John Eberhardt]. - Amsterdam : Buijten & Schipperheijn Recreatief, cop. 2005. - 96 p : ill., foto's, krt ; 22 cm.
ISBN 90-5881-179-4

Beschrijving van landschap, historie en wandelmogelijkheden van 16 Overijsselse landgoederen.

Vogelaar, Piet (AT) - Wandeltochten; Landgoederen; Overijssel (TW)

DIEMEN

2005-23-0233

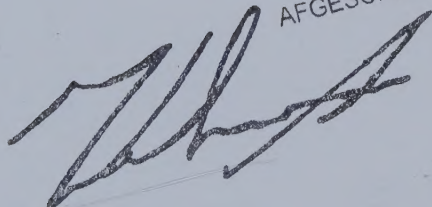
Openbare Bibliotheek

Wilhelminaplantsoen 126

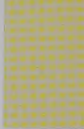
1111 CP Dijken

Tel.: 020 - 6902353

Fax: 020 - 6959391

 AFGESCHREVEN

Wandelen in Overijsselse landgoederen

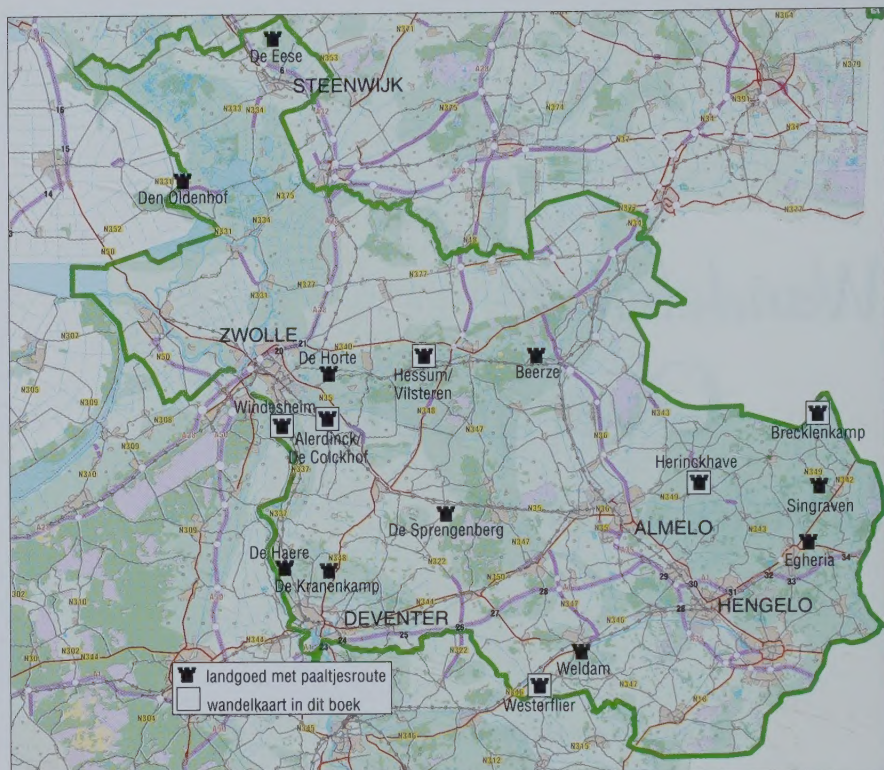
Wandelen in Overijsselse Landgoederen

LOUISE VAN DELDEN

PIET VOGELAAR

Buijten & Schipperheijn Recreatief – Amsterdam

	beschreven route	<u>46 HEILIGERLEE</u>		afrit autosnelweg		poort
	keuzeroute		provinciale weg			bushalte
	looprichting		andere rijweg			kerk
	kijkpunt		straat			molen
	routebeschrijving		fietspad			windrotor
	landhuis of kasteel		particuliere weg			museum
	parkeerplaats		pad of zandweg			zitbank
	informatiebord		spoorbaan			uitzichtpunt
	wegwijzer		waterloop			hekje
	vvv-kantoor		brug			windroos
	bebouwing		bos of park			

Inhoud

• Woord vooraf	7
• Bewoningsgeschiedenis	9
• De landgoederen	15
• De wandelingen	21
1. De Eese bij Steenwijk	23
2. Old Ruitenborgh in Vollenhove	27
3. De Horte en Mataram bij Dalfsen	32
4. Windesheim bij Windesheim	36
5. De Haere bij Olst	41
6. De Kranenkamp bij Deventer	45
7. Den Alerdinck en de Colckhof bij Heino	49
8. Hessum en Vilsteren bij Vilsteren	53
9. De Beerze bij Beerze	58
10. De Sprengenberg bij Haarle	62
11. Weldam bij Goor	66
12. Westerflief bij Diepenheim	70
13. Egheria bij Oldenzaal	76
14. Singraven bij Denekamp	80
15. Herinckhave bij Tubbergen	84
16. De Brecklenkamp bij Lattrop	90
• Bijzondere overnachtingsplaatsen	95
• Nawoord	96

Reeds verschenen:

Wandelen in Noord-Hollandse Landgoederen

ISBN 90 5881 008 9

Wandelen in Utrechtse Landgoederen

ISBN 90 5881 072 0

Wandelen in Gelderse Landgoederen

ISBN 90 5881 101 8

Wandelen rond Groninger Borgen

ISBN 90 5881 142 5

Wandelen in Overijsselse landgoederen

Tekst: Louise van Delden en Piet Vogelaar

Foto's: Piet Vogelaar en Louise van Delden

Basisidee layout: Menno Koopmans

Cartografie: Smulders' Studio Buijten & Schipperheijn, John Eberhardt

Omslagontwerp: Hart Voor De Zaak, Leiden, Erik Houwer

ISBN 90 5881 179 4

© 2005 L. S. van Delden/P. Vogelaar. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever of auteurs.

MEER DAN HONDERD BUITENPLAATSEN HEBBEN WE INTUSSEN IN NEDERLAND bekeken en in veel van de bijbehorende landgoederen hebben we gewandeld. Dit wandelboek, dat zich binnen de provincie Overijssel begeeft, is inmiddels al ons vijfde. Overijssel is zeer rijk aan landgoederen. Hoewel de meeste in particuliere handen zijn gebleven, zijn ze vaak toch toegankelijk. Dankzij de natuurschoonwet, die faciliteiten biedt aan eigenaren van landgoederen die worden opengesteld, zijn deze vroegere privé-terreinen nu open voor wandelaars. Het bijzondere van het wandelen in een landgoed is, dat er zoveel te zien is. De natuur is vaak een

Meer dan honderd buitenplaatsen...

(Weldam)

aardig handje geholpen en met wat achtergrondkennis herken je alle verschillende elementen die in de loop der jaren zijn toegevoegd. Veel landgoederen ontstonden al vroeg in het tweede millennium en maakten een lange ontwikkeling door. In de inleidende hoofdstukken wordt die beschreven. Verder wordt enige uitleg gegeven over de verschillende kenmerken van een landgoed.

We hebben dankbaar gebruik gemaakt van informatie die we verkregen van VVV's, via het internet, en van mensen die we onderweg ontmoeten.

Vorming van het landschap

Eerst was er alleen het lege landschap. Hier gingen gedurende vele millennia de weersinvloeden hun gang, om ten slotte het bewoonbare land te vormen waarin de mensen in de loop der eeuwen steeds meer sporen hebben achtergelaten.

Het landschap, zoals we dat nu aantreffen in Overijssel, is vooral gevormd in de voorlaatste ijstijd, waarin het ijs Nederland bereikte. Het ijs stuwde vanuit het noorden aarde en stenen op in de vorm van gletsjers.

Op hogere delen verstoof de grond

(De Beerze)

Vervolgens werden die lagen door het zware kruierende ijs geplet tot stevige lagen met keileem, een vrijwel ondoordringbare laag, waar later het smeltende water op bleef staan. Het IJsseldal werd gevormd door een grote gletsjer. Aan de zijkanten vind je stuwwallen, maar ook verder in Overijssel werden verschillende stuwwallen van klei, zand en stenen gevormd. In de lagere delen bleef het moerassig, hier gingen planten groeien en in de loop der eeuwen ontstond er naast de stuwwallen veen. Op hogere delen woei het zand op tot zandige heuvels en enorme zandverstuivingen. Er wilde niet veel groeien op de arme grond. Daarom bleef dit wat woeste land voorbehouden aan de oude volken die al trekkend gebruik maakten van wat ze aantroffen aan voedsel. Zij waren vooral jagers en vestigden zich niet.

Eerste bewoners

De eerste bewoners vormden nederzettingen op de hogere gronden, omdat men hier geen gevaar liep door overstromingen. Door het opbrengen van mest op de arme grond kon men leven van wat er werd verbouwd. Er was toen nog nauwelijks sprake van grondbezit. Als de grond te arm werd, was er ruimte genoeg om verderop wat land in gebruik te nemen. Zo vormden zich de marken, nederzettingen waar men ge-

Laaggelegen weiden bij de Vecht

(Vilsteren)

Het recht om een molen te laten draaien...

(Singraven)

meenschappelijk gebruik maakte van de grond. Door samenwerking werden de gemeenschappen nog sterker. De marken bestonden uit een hoog gelegen es waar werd gewoond en waar de dieren – als ze niet ge-weid werden – verbleven. Naast de es lag de weide, lager gelegen, maar geschikt om vee te laten grazen, en het veld, waar graan werd verbouwd. Met het opkomen van de handel en de steden in de Middeleeuwen werd het mogelijk om bezit te vergaren. En daardoor werd het ook belangrijk om dat bezit te behouden en te verdedigen of uit te breiden. Er ont-stonden structuren van machthebbers en bezitters van grond, soms de adel, soms de kerk. De basis van onze huidige maatschappij werd ge-vormd. Plaatsen kregen namen die nu nog bestaan.

Verschillen tussen rijk en arm worden groter

De machthebbers begonnen gebied van elkaar te veroveren. Overijssel maakte deel uit van het Duitse keizerrijk. De keizer liet zich vervolgens door de bisschop van Utrecht in het gebied over de IJssel vertegenwoordigen, uit die tijd stamt de naam Overijssel. Deze machthebber was niet overal even geliefd, er waren veel strubbelingen met de landheren en de machtige opkomende hanzesteden.

In deze periode ontstonden de havezaten, versterkte burchten van grondbezitters, die ervoor zorgden dat er overal in het land snel kleine legertjes konden worden ondergebracht. Vaak ook trok de omwonende dorpsbevolking zich terug in de havezaten. De eigenaren kregen in ruil

voor hun inzet bevoegdheden toegedeeld. Zo konden ze bijvoorbeeld recht spreken, tol heffen en molens laten draaien.

Adel en textiel-adel

In de Gouden Eeuw ontstond er grote welvaart. Naast de bestaande machthebbers kwam er een nieuwe groep edellieden op. Zij konden een adellijke titel kopen en de naam aannemen van de plaats waar hun bezittingen zich bevonden. Na de Franse revolutie verloor de echte adel veel van haar privileges en bezittingen. Intussen was echter de industriële revolutie een feit. In Twente was het vooral de textielindustrie die zorgde voor een nieuwe groep rijke families. In de negentiende en twintigste eeuw kwam het vaak tot huwelijken tussen adel en industriëlen. Met nieuw geld werden verwaarloosde landgoederen opnieuw fraai opgebouwd. Ook werd land gekocht om er buitenverblijven op te bouwen. Toen het in de eerste helft van de twintigste eeuw minder goed ging met de textielindustrie bleven veel van deze landgoederen slechts in gebruik als boerderij of productiebos.

Textiel-adel: de Palthe-toren op de Sprengenberg

In 1886 werd de Markenwet van kracht. Deze wet maakte het mogelijk om de marken, het gemeenschappelijke bezit, te verkopen. Grootgrondbezitters en later Staatsbosbeheer ontfermden zich over veel van de minder vruchtbare gebieden. Er werd naalddhout aangeplant. Hier is jarenlang houtproductie voor het stutwerk in de mijnen een belangrijke inkomstenbron geweest. Na het stilleggen van de mijnen daalde de houtprijs.

Bossen en parken zijn opengesteld...

(De Haere)

Omdat de bossen niet veel meer opleverden trad verwaarlozing op, maar de natuur ontwikkelde zich ongeremd.

Jac. P. Thijsse kennen we allemaal als iemand die het bewustzijn voor de schoonheid van ons land en de natuur tot stand heeft gebracht. In 1905 werd mede door hem de Vereniging Natuurmonumenten opgericht. In de afgelopen eeuw is de natuurbescherming uitgroeid tot een belangrijke activiteit. De natuurschoonwet van 1928 maakt het mogelijk ook particuliere landgoederen openbaar te maken. Eigenaren krijgen belastingreductie als de bossen en parken opengesteld zijn. Door die

maatregel is het mogelijk gebleken veel landgoederen intact te houden. Andere zijn geschonken aan, of aangekocht door natuurbeherende organisaties. Op onze verkenningen kwamen we slechts een enkele keer een landgoed tegen waar prikkeldraad aangaf dat wandelaars niet gewenst zijn.

Er worden nog steeds terreinen aangekocht, waarbij het tegenwoordig vooral van belang is om een aaneengesloten ligging tot stand te brengen. En heel gunstig perspectief voor de wandelaar.

Totstandkoming landgoederen

Toen in de zestiende eeuw de steden ontstonden kwam daarmee ook de 'trek naar buiten' op gang. Vooral in de zomer was het verblijf in de toen nog niet gerioleerde stad bepaald geen pretje. De toenemende rijkdom in die tijd maakte het mogelijk om buiten de stad grond aan te kopen. Die grond werd vervolgens ontgonnen, of er werden polders drooggelegd en ingericht. Op de aangekochte grond bouwde men als eerste een boerderij, waar in de zomer ook verbleven werd. Later kwam daarbij een

De nog aanwezige slotgracht...

(Windesheim)

'buitenplaats', een comfortabele woning, die alles in zich had voor een aangenaam verblijf. Al snel werd zo'n verblijf zo gebruikelijk, dat zich de landgoederen aaneen regen rond bepaalde plaatsen, zoals Zwolle, Deventer en Diepenheim. Men ging bij elkaar op de thee en wandelde in de fraaie parken. De landgoederen lagen niet al te ver van de stad. Men moest er makkelijk met de koets of de trekschuit kunnen komen.

Veel van deze landgoederen ontstonden bij al bestaande havezaten, die vaak werden voorzien van een verfraaide buitenkant en een wandelpark. Later werd de spoeling wat dunner. De terreinen werden verder weg gezocht. De inkomsten uit de houtproductie en de landbouw speelden ook een rol. Soms kwam het niet meer tot de bouw van een landhuis, of bleef de geplande ontginning achterwege. Veel van deze landgoederen zijn later weer toegevoegd aan andere. Nogal wat buitenhuizen werden gesloopt tussen 1850 en 1950 toen de inkomsten van het land niet meer opwogen tegen het onderhouden van het buiten en het park. Vaak is nog te zien waar het huis stond door de nog aanwezige slotgracht en de lanen en zichtlijnen in het bos.

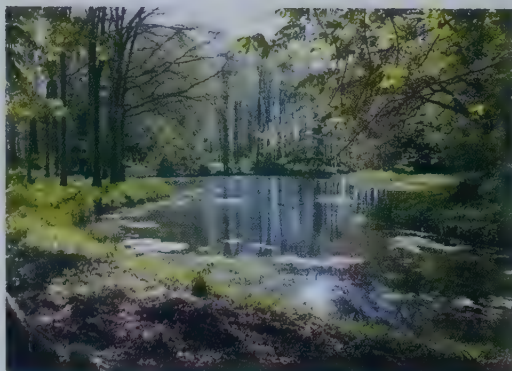
Kenmerken van landgoederen

Uit het vorige bleek al dat het bezitten van een landgoed in de zeventiende eeuw een soort modeverschijnsel werd. Het huis en het bijbehorende park waren daardoor ook onderhevig aan stijlinvloeden.

In de zeventiende en achttiende eeuw was de invloed uit Frankrijk groot. Veel Nederlandse edelen bezochten Frankrijk. Versailles als gebouw met een strak symmetrische lijn was het model in die tijd. De tuinen van de ontwerper Le Nôtre werden het voorbeeld voor de inrichting van de Nederlandse landgoederen.

De Franse landschapsstijl (Weldam)

De Engelse landschapsstijl (Windesheim)

De moestuin bij het buitenverblijf werd al spoedig onderdeel van een siertuin met strakke geometrische patronen, passende bij het classicistische uiterlijk van het landhuis. Deze stijl werd ook wel de Franse landschapsstijl genoemd.

Strakke lanen en door heggetjes omgeven perken in het grint zijn typische kenmerken.

Grote tuinvazen of tuinbeelden staan symmetrisch op knooppunten van paden. Heggen en bomen worden strak gesnoeid. De bossen om het huis krijgen lange rechte lanen en paden, vanuit het huis lopen open zichtlijnen, zodat ver kan worden gekeken. Een bekende vorm is het sterrenbos met een stervormig lanenpatroon en in het midden een ronde vijver. Deze barokke tuinen vergden echter veel onderhoud en dat werd hun ondergang. Waar nu nog een park in deze stijl te zien is, is dit meestal gerestaureerd aan de hand van oude tekeningen en in de ondergrond gevonden restanten.

De strak gebeeldhouwde natuur uit de Franse periode werd opgevolgd door een stijl die daar lijnrecht tegenover stond, de romantiek. De huizen werden wat verbouwd, er werden vaak torens toegevoegd, de symmetrie werd ondergeschikt. Ook de natuur werd geholpen om zich op zijn fraaist te kunnen manifesteren. Het ideaal was het Engelse landschap met lichte glooiingen en stromende beken. Aangezien dit van nature hier niet vaak voorkwam werden soms flinke waterpartijen gegraven. De uitgekomen grond werd gebruikt om een heuvel-landschap te suggereren. De vijvers lagen zo dat er een mooie weerspiegeling van het huis in plaats kon vinden. De heuvel werd gebruikt om een uitzichtpunt te maken, soms met een theekoepel. Er werd gebruik gemaakt van natuurlijke waterstromingen en bronnen om het water in de vijvers te verversen. De rechte rijen bomen werden soms onderbroken om de paden te kunnen laten slingeren. De zo ontstane parken hebben de tand des tijds beter kunnen doorstaan. Veel elementen liggen er nog precies zoals toen ze zijn aangelegd in de negentiende en begin twintigste eeuw.

Nu nog te zien

Let bij het wandelen eens op de verschillende typische stijlkenmerken die destijds graag werden toegepast.

•Ingangspartij

Bij het binnenkomen van het landgoed wordt meteen al duidelijk dat het hier om een privé-paradijsje gaat. Er staan imposante toegangspoorten, of misschien meer bescheiden grenspalen met wapens erop. Dan ga je

*Imposante toegangs-
poorten
(Singraven)*

over een lange laan rechttoe-rechtaan naar de hoofdingang van het buiten.

Een echt deftig huis heeft een dubbele bomenrij ter weerszijden van de laan. In het midden ruimte voor de koetsen van de eigenaren. Aan de zijkanten plaats voor het gewone volk. De meest representatieve lanen zijn beplant met beuken, fraai is een beplanting met rododendrons daar- onder. Soms zijn er eenvoudiger lanen op minder zichtbare plaatsen, die worden dan beplant met eiken of linden.

•Bijgebouwen

Vaak ligt het buiten op een eiland met daaromheen een gracht. Buiten de gracht liggen dan de bijgebouwen, zoals koetshuis, spieker (voor- raadschuur) of schathuis, voor het bergen van de bezittingen en voor- raden. Deze gebouwen zijn vaak voorzien van dezelfde gekleurde luiken

*Huize Hubertus
(De Eese)*

*Kleine juweeltjes...
(Den Oldenhof)*

als het hoofdgebouw. Ook boerderijen tot in de verre omgeving die bij het landgoed horen hebben dezelfde kleuren. Opvallend is vaak het huis van de jachtopziener, die een belangrijke positie innam. Het huis is dikwijls genoemd naar St. Hubertus, de heilige van de jacht.

• *Bijzondere bomen, arboretum, pinetum*

Behalve het aanplanten van mooie lanen was het ook modieus om te laten zien dat je uit verre landen bomen had. Die werden verzameld in een arboretum, of een pinetum als het om naaldbomen ging. Omdat deze bomenverzamelingen nu inmiddels honderden jaren oud zijn, hebben deze bomen vaak een indrukwekkende omvang gekregen.

Kleine juweeltjes zijn de rododendrontuinen, de seringbergen, de veldjes met stinsenplanten en de hoogstamboomgaarden.

Oranjerie

(Herinckhave)

• *Druivenkassen, slangenmuren en oranje-rie*

Ook een gevolg van de belangstelling voor verre landen was de behoefte om hier ook druiven, zacht fruit en citrusvruchten te kunnen laten groeien. De kassen op het zuiden maakten het mogelijk om onder glas allerlei koudegevoelige gewassen te laten groeien. Slangenmuren waren golvende muren, waar aan de zuidkant zeer beschut abrikozen, perziken en vijgen konden groeien en rijp worden. De citrusbomen stonden in grote potten in de zomer buiten, maar werden in de winter in een daarvoor speciaal gemaakt gebouw met veel glas geplaatst, de oranje-rie. Hier kon gestookt worden als het nodig was.

• *Berceau en doolhof, folly's en theekoepels*

Voor vermaak en vertier werden er allerlei aardigheden aangelegd in het park. De berceau is een smal laantje van leibeuken, waardoor je ongezien kon wandelen. Het doolhof is er voor grotere groepen. Een folly (uit het Engels) is een dwaasheid, bijvoorbeeld een namaakkluizenaarshut, met soms de kluizenaar erbij geschilderd, een namaakruïne, een minischaapskooi of een fantasierijk uitgevoerde duiventil. Veel van deze folies zijn verloren gegaan, maar hier en daar zijn er keurig gerestaureerde exemplaren te vinden. Ook de theekoepel is een geliefd punt in het park.

Eendenhuisje

(De Colckhof)

BIJ HET UITSTIPPELEN VAN DE WANDELINGEN HEBBEN WE WAAR MOGELIJK gebruik gemaakt van gemarkeerde wandelingen omdat het prettig loopt als je geen route hoeft te lezen. We hebben steeds een wandeling beschreven die het mogelijk maakt om in een halve dag een lekkere wandeling van een uur of twee te maken en ook nog het buiten en de omgeving te bekijken. De meeste buitenhuizen zijn echter niet toegankelijk. Waar dat wel het geval is staan de openingstijden vermeld. In alle gevallen kan vanaf de route het huis bekeken worden. Ook is aangegeven of en waar er zitmogelijkheden op de route zijn, zodat wandelaars die

Even op een bankje zitten...

(in de omgeving Brecklenkamp)

onderweg even op een bank willen zitten om een broodje te eten of te rusten weten waar ze aan toe zijn. We hebben gekozen voor goed bewandelbare paden. Hier en daar wordt ook gebruik gemaakt van plattelandswegen die dienen om boerderijen te ontsluiten, en waar verder niet veel verkeer is.

Stedelijke gebieden hebben we gemeden omdat het ons om een combinatie van cultuur én natuur gaat.

We hebben als startpunt steeds een parkeerplaats gekozen. De meeste wandeldoelen zijn per openbaar vervoer ook te bereiken; we zijn ervan uitgegaan dat reizigers per fiets of openbaar vervoer zelf de weg naar het startpunt wel kunnen vinden.

De Eese bij Steenwijk

HET BEELD VAN DE KOP VAN OVERIJSSSEL MET Z'N VELE WATERGEBIEDEN PAST helemaal niet bij het heuvelachtige landschap waar we vandaag in ver-toeven. Uitgestrekte bossen met daartussen bloemrijke graslanden, weilanden met koeien en een heideveld met grafheuvels. Dit 800 ha grote landgoed en de naastgelegen boswachterij het Steenwijkerwold van Staatsbosbeheer zijn goed voor een flinke wandeling. De grote boerderij die bij het landgoed hoort valt misschien nog meer op dan het bescheiden kasteeltje. De in Noorse stijl opgetrokken rode

De Eese

bijgebouwen zijn mooi, maar ook wat vreemd; je vraagt je af welke ideeën hebben geleid tot deze vormen in deze omgeving. Duidelijk is dat nu nog met dezelfde vooruitstrevendheid dit grote landgoed wordt gemanaged. Er is ruimte voor het herstel van de landgoedstructuur en bescherming van de natuur, maar daarnaast ook voor moderne landbouw, en voor projectontwikkeling. Dit alles in goede harmonie. Er is gelukkig ook gedacht aan de wandelaar. Een wandelroute loopt zodanig langs het op een hoge leembult gebouwde huis dat je het goed kunt bekijken zonder dat de privacy van de bewoners wordt aangetast.

Het landgoed bestaat voor een groot deel uit bos; behalve door het naaldbos dat voor de hout- productie gebruikt wordt lopen we ook over eiken- en kastanjelanen. Een ander deel van het bos staat weer vol met tamme kastanjes. Op het heideveldje in het midden van de bossen liggen een stuk of vier grafheuvels, zichtbaar door de afwijkende begroeiing van de hoogten. Een mooie plek om een tijdje te zitten en te bedenken hoe de vroegste inwoners van Nederland hier leefden en werden begraven. Het is hier vaak nog net zo stil als toen.

De stallen in Noorse stijl

Ook hier liet het ijs zoveel keileem achter dat er van 'bergen' kan worden gesproken. Die bergen zijn dan slechts ongeveer 25 meter hoog, maar toch is er sprake van uitzichten. Op dergelijke plekken ontstond al vroeg bewoning. De grafheuvels die hier liggen getuigen van bewoning door het klokboekervolk, vanaf ca. 300.000 jaar voor Christus. Dit type bekers werd in de graven gevonden, vandaar de naam. De Eese ontstond in de Middeleeuwen; eerst als versterkte boerderij, later werd hieraan de status 'heerlijkheid' verleend. De eigenaar verkreeg hierdoor allerlei rechten. In de loop der eeuwen is een stenen huis op het landgoed verzeen, verbouwd en weer verdwenen. Het huidige 'hoge huis' is eigenlijk een bijgebouw van het vroegere kasteel.

De huidige vorm en functie kreeg het landgoed toen het in 1923 werd aangekocht door de toenmalige minister van buitenlandse zaken, Van Karnebeek. In 1925 werden de mooie boerderijgebouwen toegevoegd. De familie van Karnebeek is nog steeds eigenaar en bewoner van het landgoed.

Wandelmogelijkheden

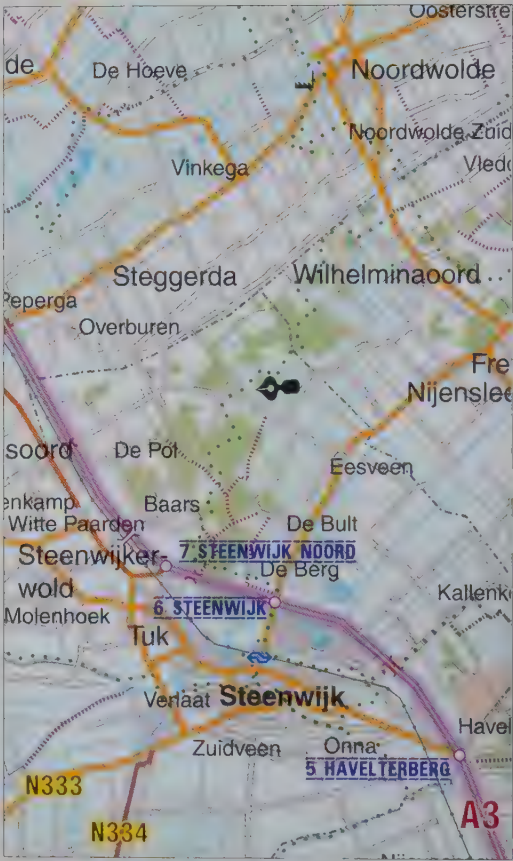
Op landgoed de Eese en in het terrein van Staatsbosbeheer kan uitgebreid gewandeld worden. Staatsbosbeheer heeft in de omgeving van het huis twee paaltjeswandelingen uitgezet. De grafheuvelwandeling is gemarkeerd met blauwe paaltjes. De zevenheuvelenroute is gemarkeerd met rode paaltjes, beide wandelingen zijn 4 km lang. De twee wandelingen zijn te koppelen bij het heideveldje met de grafheuvels.

De wandeling (2 x 4 km; de aanlooproute is 1 km lang)

Wij starten de wandelingen vanaf de parkeerplaats voor bezoekers bij het agrarisch bedrijf van de Eese aan de H.A. van Karnebeeklaan. Deze aanlooproute naar de blauwe wandeling is ruim 1 km lang. Steek de Van Karnebeeklaan over en neem de oprit naar het huis. Volg het graspad dat voor het huis langs loopt en de oprit kruist. Aan het einde van het graspad linksaf en de wit-rode markeringen volgen tot bij een afsluitboom. Hier naar links de blauwe route oppakken. Na de rondwandeling, eventueel gecombineerd met de rode wandeling, gelopen te hebben komen we bij deze afsluitboom terug. We lopen dan weer via de wit-rode markering terug naar het huis en de parkeerplaats.

Praktische informatie

De Eese ligt aan de H.A. van Karnebeeklaan in Eesveen. Eesveen ligt aan de weg van Steenwijk naar Vledder. Het agrarisch bedrijf waarbij de parkeerplaats is en het huis zijn van de weg af te zien en zijn niet te missen.

Old Ruitenborgh in Vollenhove

VERBORGEN IN HET HART VAN HET ALLERAARDIGSTE STADJE VOLLENHOVE LIGT een interessant landgoed. Je denkt in deze omgeving niet aan de traditionele landgoederen liggend in een in de Engelse landschapsstijl aangelegd park, maar dit buiten voldoet aan het beeld al is het park wat kleiner dan de meeste Overijsselse landgoederen. De wandeling gaat dan ook al snel de poort door en het stadje in, want daar is heel veel te zien. Het rondje door het park in het vroege voorjaar is heel verrassend. In het achterste deel van het park is de bodem dan bedekt met een wit tapijt

Old Ruitenborgh

van sneeuwkllokjes. In de vijver staat de ruïne van het oude slot Toutenburgh. Tegenover de buitenplaats wandelen we door de bijzondere tuin die bij de havezate Marxveld hoort. Hier stijltuinen uit verschillende tijden, de verschillen worden op een kleine schaal duidelijk zichtbaar gemaakt. Wandelend door het stadje struikel je over de havezaten, kerken en gezellige eetgelegenheden. We lopen naar de oude zeehaven, achter de Sint Nicolaas-, of Bovenkerk, al van voor de inpoldering niet meer als zodanig in gebruik. Hier stuiten we op een gezelschap zaagbekken, mooie eenden die hier vaak de winter doorbrengen. Ze gaan al snel op de vleugel. Even buiten Vollenhove is nog een landgoed te vinden, Den Oldenhof. Dit is wat groter en je wandelt hier makkelijk een uurtje door het bijbehorende bos. Verdwalen kan niet, zo groot is het ook weer niet. In dit gebied van moeras en water is bos een buitenbeentje, maar ook het in de ijstijd opgestuwde keileem met zijn glooiende hellingen maakt dat het landschap rond Vollenhove een heel andere sfeer heeft dan in de rest van de kop van Overijssel.

Historie

ANN

Vollenhove was ooit een belangrijke havenstad aan de Zuiderzee. Menige machtsstrijd heeft zich hier afgespeeld. Ook de bisschop van Utrecht gebruikte Vollenhove als machtsbolwerk. In 1165 liet hij een grote burcht bouwen, op de plek van de huidige haven. Na de Franse tijd raakte het kasteel in verval. In 1854 werd het kasteel afgebroken. De slotgracht is er nog en maakt nu deel uit van de jachthaven. Van de ruïne van het kasteel in het midden is niet veel meer te zien.

Het huis Old Ruitenborgh is eind vijftiende eeuw gebouwd. Het is meerdere malen verbouwd. Aan het eind van de achttiende eeuw kreeg het het huidige symmetrische uiterlijk. In de jaren zestig van de vorige eeuw werd het gebouw gerestaureerd en in gebruik genomen als gemeentehuis. Inmiddels bestaat de gemeente Vollenhove niet meer, maar er huzen nog steeds verschillende afdelingen van de gemeente Steenwijkerland in het gebouwencomplex, waar ook een orangerie en een boerderij toe behoren.

Nog ouder dan Old Ruitenborgh is kasteel Toutenburgh waarvan in de tuin een ruïne rest.

Dit kasteel is gebouwd vanaf 1524 door George Schenck. In de achttiende eeuw kwam het in eigendom bij de familie Sloet, die veel bezittingen in Vollenhove had, waaronder ook Old Ruitenborgh. Toen dit huis werd uitgebouwd tot het huidige royale gebouw, gebruikte men als bouw materiaal de resten van Toutenburgh. In de tuin is, behalve de orangerie bij de ingang, nog een heel charmant hoveniershuis uit 1703 te vinden.

Ruïne van Toutenburgh

Vollenhove heeft een rijke geschiedenis en langs de Kerkstraat en de Bisschopsstraat staat menig prachtig monument, veelal met een informatiebordje erop. Dat alles te beschrijven gaat buiten de context van dit boekje.

Wel nog even aandacht voor Den Oldenhof. Het landhuis dat er nu staat is een oude havezate uit de zeventiende eeuw met een verfraaide voorgevel uit de achttiende eeuw. De rijke familie Sloet heeft ook hier de hand in gehad. Het park is uit de achttiende eeuw. Samen met de gracht eromheen en de bijbehorende bijgebouwen vormt het een mooi geheel. Het huis wordt particulier bewoond.

Wandelmogelijkheden

In Vollenhove zijn bij de VVV een stadswandeling (3 km.) en een rondwandeling naar Den Oldenhof (10 km.) verkrijgbaar. De openingstijden van de VVV variëren nogal, vooraf bellen is dus aan te bevelen. Voor als de VVV dicht is hierbij de route.

De wandeling (3 km.)

Wij beginnen de wandeling op het parkeerterrein binnen het hek van Old Ruitendorgh aan de Groenestraat. Eerst verkennen we het park achter en links van het huis en bekijken de ruïne van kasteel Toutenburgh,

Tuinen van Marxveld met de Mariakerk

om tenslotte rechts van het huis het park te verlaten. We nemen rechts de Bentstraat en komen dan bij de haven. Onderweg zien we verschillende monumenten met informatiepanelen. Na een rondje haven gaan we via het Kerkplein, de Kerkstraat in en via de Schapensteeg naar de Bisschopsstraat.

Hier bevindt zich de havezate Marxveld, onderdeel van de huisvesting van de gemeente. In de havezate is ook een oudheidkamer gevestigd. Erachter ligt een prachtige ommuurde tuin, die een beeld geeft van de ontwikkeling van kleine stadstuinen vanaf de twaalfde eeuw. Achtereenvolgens zien we de middeleeuwse tuinstijl, de renaissancestijl, de barokstijl en de Engelse landschapsstijl. Als u door het ijzeren toegangshek de tuin verlaat bent u terug bij Old Ruitenborgh.

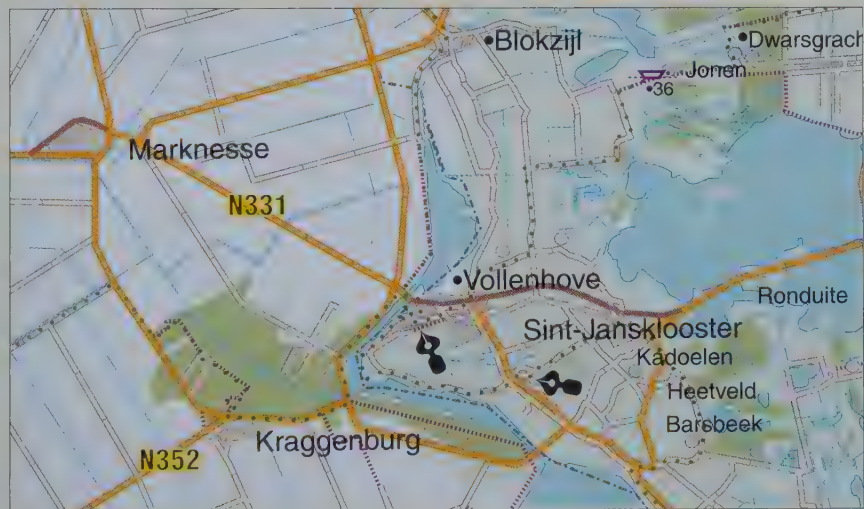
Vollenhove ligt aan de N331, direct bij de brug die de Noordoostpolder met Overijssel verbindt.

In het dorp zijn verschillende parkeerplaatsen. Alle bezienswaardigheden zijn ruimschoots met verwijzingen aangegeven, ook het startpunt van de wandeling.

De oudheidskamer en de kerken op de route zijn in de zomer enkele middagen per week open.

Bel voor de openingstijden hiervan de VVV (0527 - 24 17 00).

Den Oldenhof ligt aan de weg van Vollenhove naar Zwartsluis. Aan de linkerkant van de weg is even voorbij de Krommesteeg een parkeerplaats. Daar is de achteringang van het landgoed.

De Horte en Mataram bij Dalfsen

AAN DE RAND VAN ZWOLLE BEGINT DE LANDGOEDERENRIJ LANGS DE OVERijsselse Vecht. Niet zo bekend en rijk als de grootse buitens langs de Hollandse Vecht, maar wél omgeven door een rijk grondbezit. En om dat laatste gaat het ons nu juist. De buitens De Horte en Mataram waar we vandaag wandelen zijn tamelijk bescheiden, maar de aan elkaar grenzende parken en bossen zijn groot genoeg om er een paar uur te kunnen wandelen. Het buiten De Horte is het hoofdkantoor van de stichting Landschap Overijssel.

De Horte

De wandelaar wordt hier in de watten gelegd. Er zijn twee gemarkeerde wandelingen uitgezet, de langste ook over het aangrenzende landgoed Mataram. De Horte wordt met liefde onderhouden; in de weilanden naast het hoger gelegen bosgedeelte wordt door het verhogen van het waterpeil de natuur de gelegenheid geboden om tot meer variatie te komen. Bij het buiten, waar de wandeling langs loopt, kun je via een bruggetje de mooi gerestaureerde tuin in Franse stijl te bekijken. Hoewel het al november is bloeien de herfstasters nog volop.

We gaan verder door lanen die honderden jaren oud zijn en soms in het bos zijn opgenomen, alleen nu het blad is gevallen zijn de patronen nog zichtbaar. Ook in het naastgelegen landgoed Mataram zien we sporen van de vroeger zo populaire structuur met lanen, zichtlijnen en vijvers. Hier heeft de natuur de kans gekregen om zich te ontworstelen aan de sturing door de mens. Wat eens een zorgvuldig gevlochten berceau moet zijn geweest, een van beukenhagen gevlochten donker laantje, heeft zich na het ophouden van de bemoeienis van de mens weer losgemaakt en de bomen hebben zelf hun richting gekozen.

Het park van De Horte is voorzien van goed onderhouden paden en veel met zorg geplaatste banken. Het deel van de wandeling in Mataram is wat ruiger; er zijn geen banken en de paaltjes van de markering zijn af en toe wat moeilijk te vinden, maar dit stillere en ruigere deel van de wandeling is ook zeer de moeite waard.

Historie

Het huis De Horte werd in 1566 voor het eerst genoemd. Het huis behoorde aan een patriciërsfamilie uit een riddersgeslacht, en het werd toen overgedaan aan een familie die deel uitmaakte van het magistraat van Zwolle. Het huidige huis dateert uit de achttiende eeuw en is recentelijk gerestaureerd.

Op het landgoed staat ook

Een verwaarloosde berceau

De herfstasters bloeien nog volop

een Saksische boerderij en op de wandeling loop je langs een elegant wit huisje met op de luiken de kleuren geel en groen van Landschap Overijssel, die dit mooie geheel rond 1970 heeft aangekocht. Dat huisje is gebouwd als biljartkamer.

De tuin bij het buiten is in 1979 teruggebracht in de staat waarin hij in 1900 is aangelegd. Duidelijk herkenbaar is de Franse stijl met rechte paden en symmetrische lijnen. In het midden een vijvertje en zonnewijzer.

Het betrekkelijk nieuwe huis Mataram stamt uit 1905. De naam is uit 1800 toen een eerder huis op deze plaats werd aangekocht door iemand die in Oost-Indië was geboren.

Veel vroeger nog, namelijk al in de veertiende eeuw, stond hier een havezate genaamd Dieze of Eze. Beide landgoederen zijn 60 hectare groot.

Wandelmogelijkheden

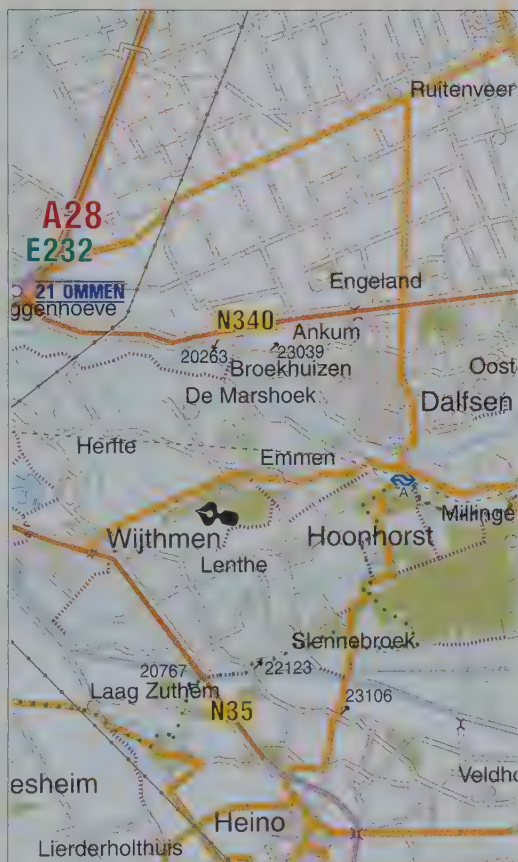
Er zijn twee gemarkeerde wandelingen. 3,5 km. over Landgoed De Horte en 5,5 km. over De Horte en Mataram.

Het landgoed staat bekend om de veelheid aan speenkruid en bosanemoon die hier bloeit in april en mei.

De Horte ligt aan de weg van Dalfsen naar Wijthmen (N757), Poppenallee 39. Tussen hectometerpaal 2,1 en 2,2 zijn langs de weg de vlaggen te zien van het Overijssels Landschap. Hier ligt een flink parkeerterrein. De wandelingen starten hier en er is een informatiepaneel.

(Dalfsen is vanaf de A28 aangegeven, afslag 21, Ommen.)

Tijdens kantooruren kan een uitgebreide beschrijving voor α 2 worden afgehaald in het kantoor van het Overijssels Landschap.

Windesheim bij Windesheim

AFSLAAND VAN DE WEG TUSSEN ZWOLLE EN DEVENTER BIJ WINDESHEIM ZIE je al meteen dat hier een bijzondere omgeving te verwachten is. Het mooie plaatsje Windesheim wordt beheerst door de kerk die is gevestigd in de brouwerij van het voormalige wereldberoemde klooster Windesheim. Aan de andere kant van het dorp, over het spoor, ligt als verrassing nog een verborgen landgoed met dezelfde naam, vlak tegen de IJsseloever.

Huis Windesheim

Hier ontmoeten we buitendijks het waardenlandschap langs de rivier met aan de andere kant van de dijk het landgoed met de bijbehorende boerderijen. Onze wandeling loopt uiteraard door het prachtige oude landgoedbos langs de schilderachtige ruïne van de oude havezate.

Als we uit het bos komen en langs de indrukwekkende ingangspoort van het landgoed zijn gelopen, nemen we ook nog een kijkje bij de tichelgaten, de moerassige waterpartijen die zijn ontstaan door het uitgraven van klei om deze tot baksteen te verwerken. We parkeerden onze auto bij de bakovens, die tegenwoordig alleen nog een functie hebben als woonplaats voor vleermuizen. De tichelgaten zijn nu een vogelparadijs. Vogelliefhebbers kunnen met de verrekijker op twee plaatsen even doorlopen naar een vogelkijkhut. Al met al een zeer gevarieerde wandeling, waarop veel te zien is op het gebied van natuur en cultuur.

Historie

Het huis Windesheim is in 1944 platgebombardeerd door de geallieerden, die dachten dat er nog Duitsers in zaten, en het is niet meer opgebouwd. Bij de ruïne liggen nog de bouwhuizen uit de zeventiende eeuw en een tuin in Franse landschapsstijl, sterk symmetrisch. Al in 1408 was er sprake van een versterkt huis. In het begin van de zeventiende eeuw is het geheel vergroot en in 1750 ontstond er een mooi buiten met een torentje en de beide bouwhuizen. De besloten tuin bij het huis is in de stijl van die tijd gehandhaafd.

In het park achter het huis, waar gewandeld mag worden, herken je de latere Engelse landschapsstijl met romantische vijvers en uitkijkheuvels. De bouwhuizen worden nu particulier bewoond en zijn evenals de stijltuin niet toegankelijk.

Neem ook een kijkje bij de kerk in het dorp en de brouwerij van het vroegere klooster Windesheim, een groot reguleren-

Een zeer gevarieerde wandeling

klooster uit 1387. Vanuit dit klooster verspreidden wetenschap en filosofie zich. Een bekende naam is Geert Groote, die op zijn sterfbed in 1348 bepaalde dat vanuit een hier te stichten klooster de Nieuwe Devotie zou worden onderwezen. Deze stroming, die afstand nam van het toen gangbare materialisme in de kloosterwereld, kreeg een uitgebreide aanhang. Het klooster kwam tot grote bloei en van hieruit werden ook andere kloostergemeenschappen opgericht. Helaas is het klooster in 1572 verwoest.

Wandelmogelijkheden

- De route loopt over de IJsseldijk, door het park van huis Windesheim en rond de tichelgaten. Op de route komen overstapjes, hekjes en balkbruggen voor.
- Bij het startpunt van onze wandeling starten ook twee wandelingen uitgezet door SBB, (blauw 1,5 km. en rood 2,5 km.). Beide wandelingen voeren langs een observatiehut en staan aangegeven op een informatiebord.

Op de IJsseldijk

- Vanaf de parkeerplaats (P) door het hek de dijk in noordelijke richting op. Volg de blauwe paaltjes via een overstapje aan de rechterkant van de dijk. Er kan ook een uitstap gemaakt worden naar vogelhut 'De Visarend' (A) door eerst de paaltjes aan de linkerkant van de dijk te volgen.
- Verlaat de dijk via een brugje (1), ga bij de verharde weg links (2, de blauwe route gaat hier naar rechts).
- Op de kruising bij de boerderij rechts een halfverhard pad op (3, rood-witte markering), later de route via een graspad rechts van de sloot vervolgen, via twee balkenbruggen het park van huis Windesheim in (4). In het park bij rood-wit paaltje linksaf. Langs water en open veldje naar de achterkant van het park lopen. Je passeert dan verschillende brugjes en je komt bij een uitzichtheuvel.
- Vandaar links aanhouden, je loopt dan parallel aan het spoor. Bij de tuin van het huis naar rechts, je ziet dan de ruïne van het huis. Eerste pad linksaf.
- Verlaat het park via het zijhek (5) en loop linksom tot de hoofdpoort van Windesheim. Je hebt hier een goed zicht op de nog bestaande gebouwen.
- Hier de Bulderingsweg in (6), eerste pad naar rechts (7, onverhard, vóór een bord 60 km.). Dit pad loopt tussen de tichelgaten door en komt uit op de weg vlak bij de parkeerplaats.
- Er kan ook voor worden gekozen het pad naar rechts te negeren en hier de rode route te volgen. Deze eindigt eveneens bij de parkeerplaats. De route wordt hierdoor 1,5 km. langer.

Windesheim ligt aan de N337 van Zwolle naar Deventer. Volg de Dorpsstraat over het spoor, op T-splitting links en weer rechts. De parkeerplaats ligt aan het einde van de Windesheimerweg en is aangegeven door een bescheiden bord waarop ook de start van de beide SBB-wandelingen staat aangegeven. Vanaf de tegen de IJsseldijk gelegen parkeerplaats zijn de oude steenovens te zien waar de tichelgaten hun ontstaan aan te danken hebben.

De restanten van de havezate zijn tijdens de wandeling goed te zien; de directe omgeving is niet toegankelijk.

De Haere bij Olst

OP DE HOGE OEVERWAL VAN DE IJssel ligt een serie landgoederen in een gordel rondom de oude Hanzestad Deventer. Wij kozen het landgoed De Haere vanwege de mooie ligging en ook vanwege de grootte. Het landgoed is groot genoeg voor een flinke wandeling.

Het landgoed heeft een boeiende geschiedenis, waarvan nog allerlei zichtbare overblijfselen langs de route te zien zijn. De Haere maakte namelijk deel uit van de IJssellinie. Verscholen in het bos liggen nog ver-

De Haere

dedigingswerken. Kijk op het informatiebord bij het tolhuis aan de IJs-seldijk waar de autoweg loopt of volg de vandaar uitgezette route met informatieborden over de IJssellinie.

De stichting IJssellandschap, de eigenaar van het landgoed, heeft door de IVN vier korte wandelroutes laten uitzetten op het landgoed die gecombineerd kunnen worden tot een wat langere wandeling. De routes zijn keurig van gekleurde paaltjes voorzien, maar een overzicht ter plekke ontbreekt. Via de vvv in Deventer zijn wandelgidsjes te krijgen met informatie over de routes en wat we zien. Zonder die informatie zijn de routes goed te lopen. Al wandelend komen we langs alle bijzonderheden op het terrein.

In het park rondom het elegante kasteeltje staan veel rododendrons in allerlei kleuren. Een wandeling in de tweede helft van mei is daarom nog extra mooi.

Historie

De oeverwal langs de IJssel stamt van na de laatste ijstijd. De heersende westenwinden bliezen het zand van de rivierdelta in de zomer, wanneer de rivier laag stond, voort tot er duinen van rivierzand werden opgeworpen aan de oever. Het hooggelegen gebied vormde een veilige vestigingsplaats en werd als eerste bewoond.

Al in de veertiende eeuw wordt hier een havezate genoemd, die deel uitmaakt van de marke Hengforden. Vanaf 1683 werd het huis bewoond door een rijke wijnkopersfamilie uit Deventer. Deze familie verbouwde het huis en het kreeg het huidige kasteelachtige uiterlijk. Uit deze periode stammen vermoedelijk sommige grote oude bomen rondom het huis.

Ruïne van de torenpoort

Aan het begin van de negentiende eeuw werd het huis voorzien van een park in de Engelse landschapsstijl met waterpartijen en doorkijkjes. Aan het eind van die eeuw werden een toren met daaraan een poort gebouwd als sfeerelementen. Op de wandeling komen we langs de ruïne van deze torenpoort.

In 1962 werd het huis gemeentelijk

eigendom, in 1996 werd het doorverkocht aan de stichting IJssellandschap. De stichting is bezig het huis en het park te restaureren. In het huis worden bijeenkomsten en exposities gehouden. Bij die gelegenheden kan het ook bezichtigd worden.

Aan de IJsseldijk staat een tolhuis. Hierin vindt men nu een expositie over de IJssellinie, die is aangebracht in de koude oorlog. In 1951 begon men met het bouwen van dammen en drempels in de rivier om zo het hele IJsseldal onder water te kunnen zetten. Het rode leger zou hierdoor absoluut worden tegengehouden. Ook de vele tankkoepels op het terrein van het landgoed zijn onderdeel van dit verdedigingswerk. In het bos liggen een hospitaalbunker en een commandobunker. Overigens is dit gebied langs de IJssel ook bij eerdere oorlogen een strijdperk geweest.

De wandelmogelijkheden

De vier wandelingen zijn apart elk ongeveer in een uur (3 km.) te wandelen. De rode en blauwe route zijn te koppelen door vanaf de rode route bij het hoge bruggetje voor het huis rechtsaf de blauwe route verder te volgen. Dan doe je er ongeveer anderhalf uur over.

De rode route loopt bij een theekoepel bijna langs de start van de groene route met een informatiebord. Die kan dus ook nog als extra worden ingevoegd. De gele route gaat vanaf de parkeerplaats naar een ander deel van het landgoed.

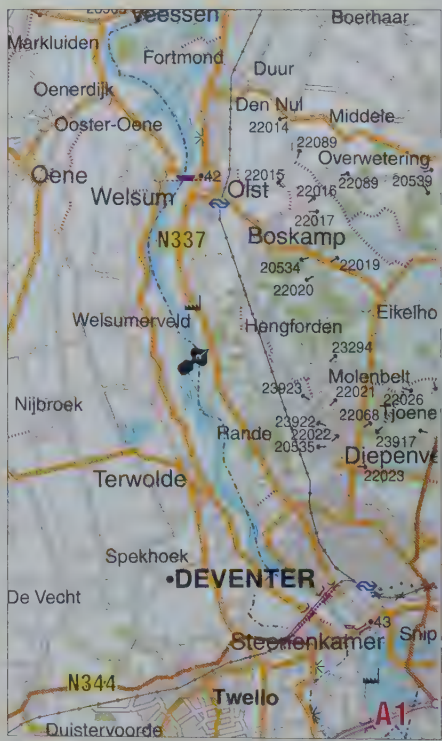

De theekoepel

Het mooie buiten is van alle kanten te bekijken als je de rode wandeling loopt. De blauwe gaat langs de tuinen, door het bos en komt langs de geheimzinnige torenruïne, die ooit door een zonderlinge bewoner hier is neergezet. De gele wandeling loopt door de landerijen en door het productiebos. Deze route loopt over de hoogste delen van de oeverwal en dat zorgt voor weidse vergezichten. Langs de verschillende routes staan bankjes, die zodanig geplaatst zijn dat je rustig kunt genieten van het uitzicht. De groene wandeling ten slotte loopt langs de overblijfselen van de IJssellinie en hierover wordt op informatieborden uitleg gegeven. Ook de andere landgoederen die door de stichting IJssellandschap worden beheerd zijn de moeite van een bezoek waard. Nieuw- en Oud Rande, de Kranenkamp en het Oostermaet zijn eveneens van korte uitgezette IVN-wandelroutes voorzien.

Praktische informatie

De Haere ligt iets ten noorden van Deventer aan de N337. De parkeerplaats is te bereiken door vanaf de N337 de Randerstraat in te gaan. Linksaf de Bockhorststraat in, linksaf de Haereweg in. De Haereweg is een breed grindpad, de parkeerplaats is aangegeven met een **P**. Hier starten de wandelingen, die aangegeven zijn met gekleurde paaltjes. Verdere informatie ontbreekt ter plekke. Uitgebreide beschrijvingen van deze wandelingen zijn te verkrijgen bij de VVV te Deventer, dit geldt eveneens voor de wandelingen op Oostermaet, de Kranenkamp en Nieuw- en Oud Rande.

De Kranenkamp bij Deventer

RONDOM DEVENTER LIGT EEN GROTE KRING VAN LANDGOEDEREN. KEUS genoeg dus. Wij kozen dit keer voor een minder bekend landgoed waar enkele gemarkeerde wandelingen je door verschillende soorten landschap leiden. Om te beginnen loop je door de typische beukenlanen, die je op bijna ieder landgoed wel vindt. De lanen lopen in dit geval niet naar een statig buiten, maar naar een mooie villa, die de plaats heeft ingenomen van het in 1935 gesloopte huis. De route gaat hier op afstand langs.

De sfeervolle bijgebouwen...

Overgebleven van de gesloopte buitenplaats zijn de sfeervolle bijgebouwen uit de vroegere tijd. Ook het toen aangelegde park is er nog, inclusief het gerestaureerde prieeltje op een kunstmatige heuvel. Zoals in de meeste door Springer aangelegde parken vind je ook hier een beek en spiegelvijvers, waarin de gebouwen worden weerspiegeld.

De eerste korte rondwandeling loopt door het park en de beukenlanen, de tweede gaat door het dichte bos, dat ook bij het landgoed hoort. Hier zie je nog vaag het patroon van een sterrenbos in terug. Als laatste maken we een rondje door het open veld en langs de zonnige zuidkant van het bos. Het is al volop lente. Gele vlinders zijn massaal tevoorschijn gekomen en ze fladderen langs de eerste paardebloemen bij de stromende beek. Hier ben je ver van de bewoonde wereld, een doodstil plekje waar je even helemaal alleen kunt voelen.

Historie

Rond 1600 werd er al melding gemaakt van het landgoed Kranenkamp. In 1772 werd er een huis op gebouwd. Uit die tijd staan en liggen er nog enkele van de zeer oude bomen op het landgoed.

In 1831 werd het huis uitgebreid tot een mooi buitenverblijf door de toenmalige eigenaar Izaäk van Delden. Uit die tijd dateert ook het park aangelegd door J.A. Springer in de Engelse landschapsstijl.

Beukenlaan

Drie gemarkeerde routes van ca. 50 minuten (2,5 km.) elk leiden je vanaf de parkeerplaats door het landgoed en het aangrenzende landgoed De Hoek. De wandeling langs rode paaltjes gaat door het park, een klein stukje langs de drukke weg, maar daarna langs de beek het park weer in. De blauwe route loopt door het bos en de gele door de akkers en langs de bosrand.

Door akkers en langs de bosrand

De Kranenkamp ligt aan de weg van Deventer naar Raalte. De hoofdingang ligt tegenover het restaurant met dezelfde naam. De parkeerplaats ligt ongeveer 200 meter daarvoor aan de Averlose Houtweg en deze wordt niet aangegeven. Bij de zijweg staat een paddestoel. Na ongeveer 250 meter gereden te hebben over de zandweg is rechts de parkeerplaats.

De paaltjes die de wandelingen markeren zijn niet altijd even makkelijk te vinden en zijn soms vervangen door een gekleurde stip op een boom.

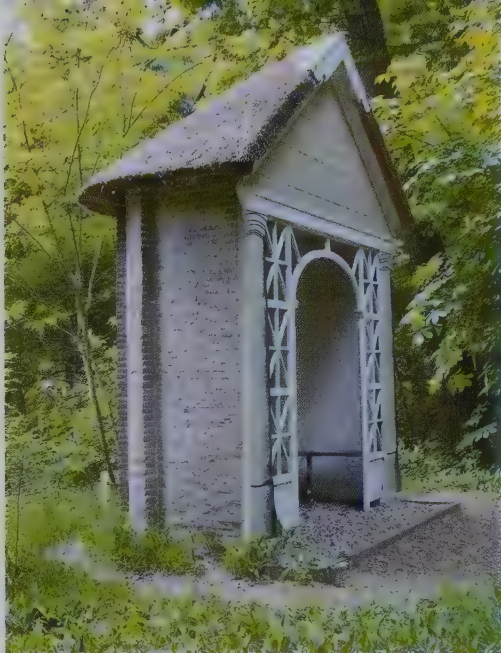
Den Alerdinck en De Colckhof bij Heino

BEIDE SALLANDSE LANDGOEDEREN ZIJN NIET AL TE GROOT, MAAR OMDAT ZE tegenover elkaar liggen vormen ze samen een mooi wandelgebied. Wij combineerden een korte gemarkeerde wandeling in De Colckhof met een route rond het majestueuze huis Den Alerdinck. Beide huizen zijn omgeven door een in de Engelse landschapsstijl aangelegd park met veel waterpartijen en mooie oude bomen.

Het buiten Den Alerdinck bereik je via de statige oprijlaan. Het werd deftig gevonden om een brede lange oprijlaan te hebben met een dubbele bomenrij erlangs.

Den Alerdinck

Geschilderde zuilen...

Aan je rechterhand zie je de overblijfselen van een lange berceau, een donker laantje met aan de bovenkant gevlochten takken. Vroeger vond men het leuk om ongezien te kunnen wandelen. Het laantje is flink gesnoeid, misschien herstelt zich zo het oorspronkelijke aanzien.

Op De Colckhof zochten we naar de twee geresiteerde follies die iets opzij van de route te vinden zijn. Heel grappig is het theekoepeltje met een trompe l'œil van geschilderde zuilen.

Pas als je het van opzij bekijkt zie je hoe je je vergist

in de grootte van het gebouwtje. Aan de andere kant van de weide waar de route omheen loopt staat aan de vijver voor de buitenplaats een eendenhuisje. Hoewel het nog volop broedtijd is, hebben de eenden het huisje niet als broedplaats verkozen.

Op beide landgoederen is flink gespeeld met de inrichting van het park. De waterpartijen zijn zo gemaakt dat de buitens zich er in kunnen spiegelen. In mei bloeien overal de rododendrons. Ook hier was sprake van herstel en snoei, maar evengoed zijn de vlammende kleuren in het zonlicht tussen de hoge bomen een plezier om naar te kijken.

De Zuthemerweg, waar de landgoederen aan liggen is een voor Nederland schaars type weg, smal, stil en helemaal omgeven door het bos. Alleen al het ritje naar en door het imposante toegangshek van Den Alerdinck is een belevenis.

Historie

Den Alerdinck ontstond naar alle waarschijnlijkheid uit twee boerderijen, groot- en klein-Alerdinck, die op deze plaats rond 1500 al werden beschreven. In 1647 werd het huis als havezate erkend. Dat betekende dat de bewoners allerlei rechten en plichten kregen en ook de mogelijkheid hadden uit andere inkomstenbronnen dan de landbouw hun bezit te vergroten.

De Colckhof

In de achttiende eeuw heeft de toenmalige eigenaar, de dijkgraaf van Salland, een wat groter huis gebouwd. In de negentiende eeuw werd door de toenmalige bewoner de havezate zodanig verbouwd, dat de buitenplaats de huidige allure kreeg.

Het geometrisch aangelegde voorerf stamt nog uit de zeventiende eeuw. In de achttiende eeuw werd het park rondom het huis toegevoegd met veel kenmerken van de Engelse landschapstijl.

De geschiedenis van De Colckhof gaat verder terug. Al rond 1300 was er sprake van een goed 'bij de kolcke', in het bezit van de heren van Almelo. Later was het landgoed eigendom van verschillende rijke Zwolse families. In 1840 is het huidige landhuis gebouwd tegen een spieker, een voorraadschuur met dikke stenen muren, aan. In de eerste helft van de negentiende eeuw werd het verbouwd en toen kreeg het een nieuwe voorgevel. Het omliggende landschapspark is in de negentiende eeuw aangelegd.

Wandelmogelijkheden

- Beide terreinen zijn vrij toegankelijk op de directe omgeving van de huizen na.
- Op het terrein van De Colckhof is een blauwe wandeling (3 km.) uitgezet, een beschrijving hiervan is verkrijgbaar bij Natuurmonumenten.

- Vanaf de parkeerplaats Den Alerdinckweg (grindweg) volgen. Vanaf deze weg is het huis uitstekend zichtbaar (A).
- Voorbij het huis eerste pad linksaf bij het bordje 'opengesteld'.
- De waterpartijen linksom blijven volgen, na een haakse bocht naar rechts het eerste pad rechts.
- Deze richting volgend de Zuthemerweg oversteken bij een houten hek.
- Aan de overzijde is een invalidenparkeerplaats van De Colckhof.
- We betreden De Colckhof en pakken daar de blauwe wandeling naar rechts op.
- Het laatste gedeelte van de wandeling loopt evenwijdig aan de Zuthemerweg; ter hoogte van de poort van Den Alerdinck steken we over en zijn terug bij ons startpunt.

Praktische informatie:

De start van de wandelingen is direct achter de poort van Den Alerdinck aan de Zuthemerweg. Hier kan tussen de bomen geparkeerd worden (P).

De Zuthemerweg loopt van Heino naar Laag-Zuthem, Heino ligt aan de N35 van Zwolle naar Raalte.

De Colckhof is van Natuurmonumenten, Den Alerdinck is particulier bezit maar wordt beheerd door Natuurmonumenten. Beide landgoederen zijn opengesteld.

Op De Colckhof zijn prachtige folly's te bewonderen, een theekoepel en een eendenhuisje.

Hessum en Vilsteren bij Vilsteren

BEKEND ZIJN DE KASTELEN LANGS DE VECHT IN DE PROVINCIE UTRECHT. EENZELFDE ontwikkeling heeft zich ook voorgedaan langs de Overijsselse Vecht bij Dalfsen en Ommen. Hier rijgen de landgoederen zich aaneen met als boegbeeld het mooie kasteel Rechteren, waar we op weg naar ons wandeldoel langskomen. We zochten een wandeling die goed het vechtdallandschap laat zien, en daarin zijn we geslaagd. Door een klein zijstapje te maken komen we ook nog bij de Vecht, die verder verscho-
len achter dijken ligt.

Kasteel Vilsteren

Bij Vilsteren komen we langs de kenmerken van de vechtdorpen; de essen, hoge velden zoals hier de Molen-essen, waar de trotse molen op staat. Later lopen we langs de lage velden, de marsen, die liggen bij de dode rivierarm.

We beginnen in het kasteeldorp Vilsteren met kasteeltje, bijbehorende huizen, molen en herberg. Rond het landhuis lopen we langs bos en akkers naar het volgende landgoed, Hessum. We komen langs de mooi gelegen charmante buitenplaats en begeven ons naar de Vecht. Daar is het tijd om bij de stuw even aan het water te zitten en te bekijken wat hier zoal gebeurt. Vandaar lopen we langs een prachtige dode rivierarm weer terug naar Vilsteren.

Historie

De Vecht was een belangrijke handelsroute, vandaar dat de Zwolse adel hier graag haar buitenhuizen stichtte.

De landgoederen met hun bossen, maar ook de veel oudere dorpen, liggen meestal op de oude stuwduinen langs het rivierdal. Hier bleef het droog bij overstromingen. Tussen de bossen liggen bij de dorpen al vanaf hun oorsprong de droogblijvende essen, gemeenschappelijke akkers, en de natte marsen, gemeenschappelijke weiden. In de negentiende eeuw zijn de marken, zoals de gemeenschappelijke gronden heetten, aange-

Huis Hessum

kocht door particulieren, en veelal verder geëxploiteerd in de vorm van landgoederen.

Het huis Vilsteren past qua stijl niet zo erg goed in de omgeving. Het oude huis is rond 1900 afgebroken en vervangen door het huidige kasteeltje uit 1908, dat is gebouwd door architect E. Cuypers die bekend is als architect van veel kerken. Het huis wordt particulier bewoond. De windkorenmolen uit 1858 kan bezocht worden. Bij het huis en in het dorp liggen de bijbehorende boerderijen, deels veel ouder, met allemaal een eigen naam. De luiken zijn groen-geel gestreept.

Huis Hessum is gebouwd in 1830. In 1765 was er echter al sprake van een spieker, een stenen opslagplaats voor landbouwproducten, die later ook voor bewoning geschikt werd gemaakt. Het huis is in 1950 gerestaureerd en wordt al generaties lang bewoond door dezelfde familie.

Wandelmogelijkheden

- De directe omgeving van kasteel Vilsteren is niet toegankelijk, wel kan er uitgebreid op het landgoed en in de omgeving gewandeld worden. Ook op en rond Hessum is veel te zien en te wandelen.
- Wij maakten een wandeling van Vilsteren naar huis Hessum, vandaar naar de stuwen in de Vecht en langs een oude arm van de Vecht terug naar Vilsteren.

De Overijsselse Vecht

De route (8 km.)

- Vanaf de parkeerplaats bij de kerk (P) links de Börrinkdijk op, tot voorbij het kasteeltje (A).
- Bij paaltjes scherp rechtsaf tussen twee dikke beuken door het park in (1, het bordje van landgoed Vilsteren dus niet passeren!)
- Zoveel als mogelijk rechts aan blijven houden, je loopt langs het water aan de achterzijde van het huis.
- Op de kruising rechtdoor, het pad verandert van een bospad in een recht pad met rechts weiland.
- Op de kruising met een zandweg links richting spoorwegovergang (2).
- Over het spoor op de Y-splitsing schuin rechts het bospad in (3).
- Op de kruising (met breed zandpad) langs de afsluitboom rechts (4), zandpad wordt later een verharde weg (Hammerweg).
- Op de kruising rechtsaf, de Vlierhoekweg (5).
- Het spoor weer kruisen en de grote weg (Tolhuisweg) oversteken, de Fazantenbosweg in.
- Na ongeveer honderd meter rechts een bospad in, met aan de linkerhand een paardenwei (6).
- Op de kruising met zandweg links (7) richting boerderij.
- Voor de boerderij tussen palen door naar rechts een graspad op (8). Dit pad wordt een grindpad en loopt achter huis Hessum langs over het erf.
- Bij T-kruising met klinkerweg linksaf (9).
- Waar de weg haaks naar links gaat op de kruising rechts aanhouden, dit is het vervolg van de Baarslagweg. (10, bord doodlopende weg en eigen weg).
- Op een soort kruising rechts aanhouden en de bordjes naar de stuw van Vilsteren blijven volgen (11).
- Het pad komt uit op een fietspad (12), hier even naar links om de sluisen en de stuw (C) te bezoeken. De route gaat rechtsaf.
- Het fietspad blijven volgen, wordt later een klinkerweg (13), hier de richting blijven volgen tot aan de grote weg (14, Vilstersteweg).
- De weg oversteken en voor kasteel Vilsteren langs teruglopen naar de parkeerplaats (P).

Vilsteren ligt aan de weg van Dalfsum naar Ommen. De kerk en de parkeerplaats voor onze wandeling zijn vanaf de weg te zien, evenals de molen en kasteel Vilsteren. Delen van de wandeling kunnen drassig zijn na regen. Halverwege de wandeling staat een bank bij de Tolhuisweg. Verder staan er picknickbanken bij de Vecht. In Vilsteren ligt de mooie oude herberg De Klomp. De molen van Vilsteren is op afspraak te bezichtigen. Aangrenzend aan het landgoed Hessum ligt het expocentrum Madrid, een uitspanning waar een kopie van de Nachtwacht van Rembrandt op ware grootte is te zien.

De Beerze te Beerze

GEEN HISTORISCH BIJZONDER HUIS, MAAR WEL EEN ZEER BIJZONDERE OMGEVING waar je verschillende landschappen ziet op je wandeling. Nergens beleef je het Vechtdal zoals hier. Je loopt over de steile stuwwal van de Vecht die hier rond Beerze erg duidelijk aanwezig is. Beneden ligt het dal met een boerderij aan de voet van de stuwwal. De was wappert ver onder je achter de boerderij. Boven loop je ongezien door het bos over de Beerzer Bulten, hoge stuifduinen die verder op de wandeling overgaan in een landschap met zandverstuivingen, heideveldjes en jeneverbesstruiken. Niet een heel lange wandeling, maar wel pittig door de vele hellingen en het geploeter door het zand.

Huize De Beerze

Het vechtdorpje Beerze, waar dit landgoed mee verbonden is, is vrijwel in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven. De voor dit gebied typische zwartgeteerde schuren en hooibergen met rieten versierwerk bij de Saksische boerderijen zijn mooi gerestaureerd; ouderwetse lantaarnpalen moeten het geheel een historisch aanzien geven.

Maar de restauratie heeft ook de sfeer wat aangetast, het is allemaal wel erg keurig. We komen echter om te wandelen, en de wandelmogelijkheden zijn hier voortreffelijk. Het park rond huize Beerze wordt opgefleurd door duizenden narcissen. Wij kozen dus het vroege voorjaar om hier te gaan wandelen.

Historie

Huize Beerze is in 1923 nieuw gebouwd op het landgoed dat hoorde bij het grote kasteel dat ooit in het dorp stond. Er is helaas zelfs geen ruïne van overgebleven, maar wel is bekend waar het kasteel eens heeft gestaan. Op die plek staat nu boerderij De Höfte.

In de slag bij Ane, die hier in 1227 in de bossen werd geleverd, werd een leger van de bisschop van Utrecht opgejaagd en door de lokale bevolking de moerassen ingedreven. Hierbij kwam volgens de beschrijving de heer van Beerze om het leven. De Vecht was ooit een flink bevaren rivier, waar de schepen met handel af en aan voeren. Zo ontstonden welvarende hanzesteden als Ommen. In de dorpen in het Vechtdal profiteerde men eveneens van de rijkdom die de rivier aandroeg. Hier leefde men van wat het land opbracht, hetgeen in Beerze nog goed te zien is. De rivier

Het zand begon te stuiven...

stroomde in de winter meestal de uiterwaarden in en bedekte ze met een laagje vruchtbaar slib.

Hout betrok men uit het hoger gelegen bos. In de loop der jaren kapte men zoveel hout, dat de zanderige grond door weer en wind losraakte en begon te stuiven. In de negentiende eeuw ontdekte men dat door het planten van dennen de grond kon worden vastgehouden, bovendien bracht het hout toen een goede prijs op. Tegenwoordig is de houtproductie niet meer rendabel maar vallen de bossen onder de Natuurschoonwet, waardoor ze zijn beschermd.

Het landgoed is nu in het bezit van het Landschap Overijssel, behalve het park rond het huis.

Het dorp Beerze is in 1987 beschermd dorpsgezicht geworden.

Wandelmogelijkheden

De door ons gekozen wandeling start tegenover de oprijlaan van huize Beerze. Eerst moet er even naar het huis gekeken worden door de oprijlaan in te lopen. Vervolgens kan een wandeling van 2 km. worden gelopen door het bultige bos. De wandeling die is aangeduid met rode paaltjes raakt aan een met gele paaltjes gemarkeerde wandeling van 2,5 km. Deze wandelingen kunnen gekoppeld worden en dan loop je ca. 4 km. De gele route loopt door de prachtige zandverstuiving en is zeer de moeite waard. Voor wie langer wil wandelen is er de Beerzeroute, 11 km. prachtig wandelen door bos, zandverstuiving, landgoedbos, maar ook over de es en de marsen langs de Vecht.

Langs de oprijlaan

Beerze is te bereiken vanaf de A28, afslag 21, richting Ommen (N340), vandaar richting Beerze.

De gemarkeerde wandelroutes bevinden zich aan een kleine weg, die midden in het dorp het bos ingaat, de Beerzerpoorten. Al snel is er links een klein parkeerterrein met informatiebord, waar de wandelingen beginnen. Het landhuis ligt aan de andere kant.

Bij het huis is een minischaapskooi te vinden met daarbij een picknickbank.

De Beerzeroute begint op twee plaatsen bij informatieborden met parkeergelegenheid aan de Beerzerweg tegenover de campings De Roos en Beerzebulten. Daar verkoopt men ook de routebeschrijving.

De Sprengenberg bij Haarle

DEZE WANDELING LAAT HET SALLANDSE LANDSCHAP OP ZIJN MOOIST ZIEN. Een veldje op de es bij de parkeerplaats bloeit met veel kleurige veldbloemen. De heide komt al in bloei en geeft een zachtpaarse gloed aan de heuvels. Tussendoor lopen we beschut voor de zon door de beukenlanen die deel uitmaken van het landgoed. De eigenaar van het landgoed heeft een buitenplaats in de vorm van een hoog bouwwerk opgericht op de top van de berg. Vandaar moet je een prachtig uitzicht hebben over een groot deel van Overijssel. De wandeling loopt in een wijde boog om de buitenplaats, die nog steeds wordt gebruikt als vakantieverblijf door de nazaten van de bouwer, de Twentse industrieel Palthe.

De Palthe-toren

Het is hier heerlijk stil. Wandelaars zijn er weinig, wel veel fietsers, maar die komen niet op de rulle zandpaden waar wij lopen. Een ree blijft ons lang nakijken. Opvallend zijn de vele vlinders en libellen. Ook zien we hagedissen en bont gekleurde krekels. Een heerlijke plek om te wandelen en volop wandelmogelijkheden. Wij kozen hier een gemarkeerde wandeling van zes kilometer die langs de bij het landgoed horende gebouwen loopt.

Historie

In de volksmond heet de buitenplaats 'De Palthetoren' naar de eerste eigenaar en bouwer A.A.W. van Wulfften Palthe, de eigenaar van de stomerijketen. In 1898 kocht hij boerderij De Pas, die toen op een viersprong van wegen lag en ook diende als herberg. Op de Sprengenberg, die onderdeel uitmaakte van de landerijen, bouwde hij eerst een achtkantig jachthuis. In 1903 werd dit uitgebreid met twee vleugels en de goed zichtbare toren. Bovenop de toren ligt een observatorium van waaruit naar de sterren werd gekeken. De familie verbleef hier toen vrijwel permanent. Aan de zuidkant van de stuwwal bevonden zich verschillende sprengen. Dat zijn bronnen van regenwater dat zich verzamelt op de ondoorlatende laag van keileem in de berg. De sprengen werden benut om een vijver te maken. Bij de vijver werd een badhuisje gebouwd om, zoals dat toen gebruikelijk was, vrijwel ongezien door de laaggelegen deur van het huisje in badkostuum het water in te kunnen gaan. Het huisje is gerestaureerd en wordt nu het 'heksenhuisje' genoemd. Het water is uit de vijver verdwenen doordat er bomen zijn gaan groeien waarvan de wortels het uit de sprengen vrijkomende water opzuigen.

Badhuisje wordt heksenhuisje

Door huwelijk ontstond er een verbintenis met de familie Van Heek, rijk geworden door de textielproductie. De familie spande zich in het begin van de vorige eeuw zeer in om natuur en cultuur in Overijssel en Gelderland te behouden. De familie Van Heek bezat onder andere ook huis Bergh in het Montferland en het landgoed Koningsbelten, ook op de Sprengenberg. Voor het beheer van deze landgoederen is de stichting Huis Bergh opgericht, die eigenaar is van de villa en mede-eigenaar van de natuurgebieden.

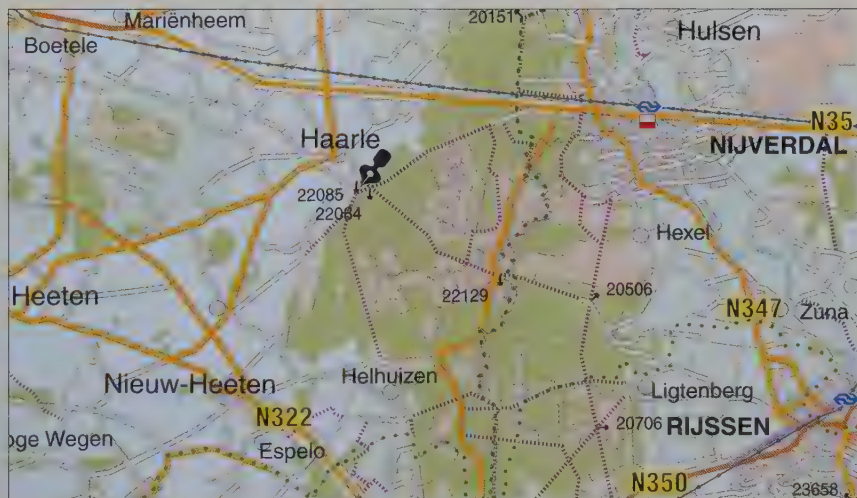
De wandelmogelijkheden

- Bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in boerderij De Pas beginnen twee gemarkeerde wandelingen. Een groen gemarkeerde wandeling van 4 km. door bos en hei, en de door ons gelopen oranje gemarkeerde wandeling van 6 km., die langs de Palthetoren en het hekshuisje loopt.
- Verder zijn er beschrijvingen te krijgen van twee lange wandelingen van 14 en 18 km., die dieper het Nationaal Landschap ingaan.

Een heerlijke plek om te wandelen

Het bezoekerscentrum is te bereiken door vanaf de N35 tussen Raalte en Nijverdal de afslag Haarle te nemen. In het dorp staat de Sprengenberg aangegeven. De parkeerplaats ligt ongeveer 200 meter voorbij de informatieschuur De Pas. Op de wandeling zijn regelmatig zitbanken te vinden. Horeca is er in Haarle. De informatieschuur is tijdens de weekenden en de vakanties de gehele dag open.

Weldam bij Goor

DIT LANDGOED HEEFT ALS BIJZONDERHEID DE TE BEZICHTIGEN TUIN IN DE Franse landschapsstijl. Tot onze verrassing is de tuin bijna altijd open. Zodra de tuinman aan het werk gaat kun je binnenlopen en hem de toegangsprijs betalen. We dwalen tussen de rozenperken en lopen door de schaduwrijke beukenberceau naar de doolhof, die helemaal is geres-taureerd. Omdat de boompjes nog laag zijn kan nu alleen een kind ervaren hoe het voelt om te verdwalen.

Na een rondje langs de slotgracht, waarbij we het mooie kasteeltje van alle kanten kunnen bekijken, beginnen we aan de groengemarkeerde wandeling.

Het eerste stuk loopt nog door het aangelegde park rond het huis. Hier is een verzameling bomen aangeplant. Het Nivon heeft ze voorzien van bordjes met namen. Ook vinden we hier een schuilkelder uit de Tweede

Weldam

Wereldoorlog. We lopen door bossen met af en toe wat weilanden en een boerderij. Het landgoed wordt doorsneden door de Poelsbeek, een mooie heldere beek met snelstromend water. Onlangs zijn er vistrappen aangebracht om vissen het doorzwemmen mogelijk te maken bij een stuw. Het is hier ijsvogelterrein. Helaas laat die vandaag verstek gaan, we zien wél een gele kwikstaart.

Even verderop krijgen we nog als extraatje het buiten Wegdam te zien. Dit bescheiden huis is ingelijfd bij het landgoed Weldam. Dan lopen we nog door een rustig stuk loofbos en zijn terug bij de parkeerplaats.

De tuin in Franse landschapsstijl

Historie

In 1389 komt voor het eerst de naam Weldam voor, het huidige huis is gebouwd door de Groningse edelman Unico Ripperda in 1745 op de resten van een ouder huis. De hoektorens zijn rond 1900 toegevoegd. De bouwhuizen zijn nog uit de zeventiende eeuw. Het landgoed was in de loop der jaren door huwelijk en vererving in het bezit van verschillende adellijke families. Gedurende lange tijd was het landgoed onderdeel van Twickel. Toen in 1942 de toenmalige bewoner kinderloos stierf, werd het huis eerst door de Duitse invaller en vervolgens door de geallieerden gebruikt. Uit die tijd stamt de schuilkelder in het park. Na de oorlog verviel het landgoed aan de staat, maar werd vervolgens door een Duitse erfgenaam opgeëist. Omdat hij kon aantonen een anti-nazi te zijn geweest kreeg hij het bezit terug.

De familie bewoont nog steeds het huis. Bij het huis hoort een groot landgoed van 1600 hectare met ruim 60 pachtboerderijen, herkenbaar aan de zwart-gele luiken.

Huize Wegdam wordt voor het eerst genoemd in 1450. In 1758 werd het huidige huis gebouwd. In 1897 werd het huis gekocht door de eigenaar van Weldam en met 130 ha. grond en een paar pachtboerderijen toegevoegd aan het grotere landgoed.

Wandelmogelijkheden

- De prachtig onderhouden tuinen van 4 ha. in de Franse stijl zijn tegen betaling te bezichtigen. Huis Weldam is dan rondom te bekijken.
- Op het landgoed zijn drie wandelingen uitgezet door het Nivon van 3, 4 en 6 km.
- De wandeling van 6 km. komt ook langs huize Wegdam.

Af en toe weilanden en een boerderij...

Weldam ligt aan de weg van Goor naar Diepenheim, vlak na de brug over het Twentekanaal in de bocht naar rechts, links afslaan.

De poort van het huis is vanaf de weg zichtbaar, de parkeerplaats ligt voorbij de poort. Alle benodigde informatie voor het wandelen en het bezichtigen van de tuin staat aangegeven bij de toegangspoort.

Delen van de wandeling zijn drassig en zitbanken ontbreken, behalve in de tuin en de directe omgeving van het huis.

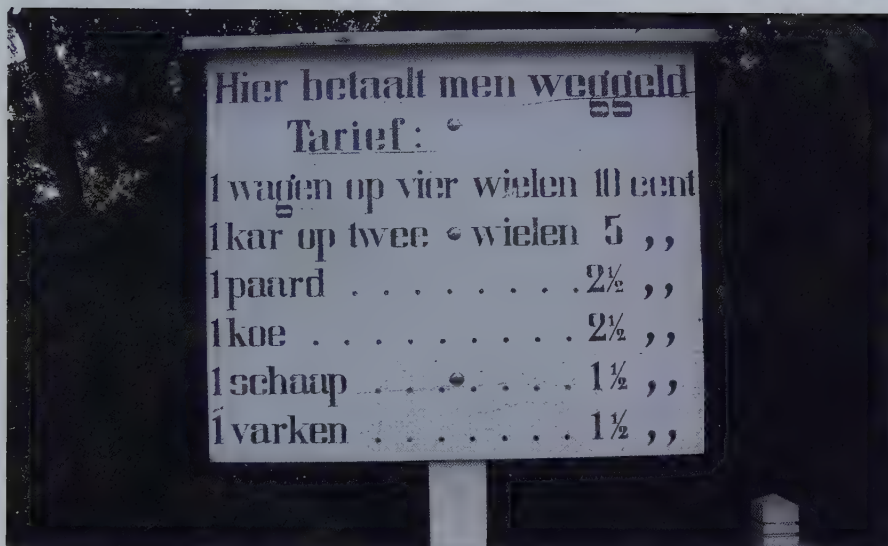
Westerflier bij Diepenheim

DIEPENHEIM IS EEN DORP DAT HELEMAAL WORDT BEHEERST DOOR DE LAND-goederen die in een kring rondom het dorp liggen. De geschiedenis is verweven met de deftige families die er woonden en nog steeds wonen. Het dorp, dat aan de populaire zeskastelenfietsroute ligt, is door al dit moois een toeristische trekpleister. Wij kiezen daarom voor het, wat afzijdig aan de Gelderse grens gelegen, landgoed Westerflier.

Hier is het stil en we ontmoeten geen andere wandelaars op de route. In de verte schiet een roodbruine ree vanuit de bosrand over de velden.

Westerflier

Er werd tol geheven...

We wandelen vanaf het gezellige restaurant De Viersprong. Vroeger was hier een treinstation en een halte voor diligences. Tevens was het gebouw het jachthuis dat hoorde bij het landgoed. Door bossen en velden lopen we naar het mooie buiten. Hier zien we hoe vroeger tol werd geheven ten bate van het landgoed. De weg hier was vroeger een hessenweg, in de hanzetijd een belangrijke handelsverbinding. De Schipbeek waar we vervolgens langs gaan lopen is een gegraven beek, bedoeld om hout en andere handelswaar vanaf de hanzestad Deventer naar Duitsland te kunnen vervoeren. Het laatste stukje van de wandeling gaat over de lange oprijlaan die midden door het landgoed loopt. Dan lonkt het terras van de Viersprong.

Historie

De naam Westerflieër komt al in 1046 voor, maar het huidige huis stamt uit 1729. Het werd gebouwd door Johan van der Sluys, een houthandelaar, die vanuit zijn huis kon toezien op het houtvervoer over de Schipbeek. Hier was een sluisje waardoor men van de Schipbeek in de Regge kon schutten. Op het smalle kanaaltje dat het mogelijk maakte naar Deventer te varen, voeren speciale daarvoor gebouwde platte schuiten. In 1864 werd het landgoed gekocht door de familie Schimmelpenninck, een familie die vanwege de vele verdiensten voor het vaderland de grafelijke titel kreeg. De familie woonde al vanaf 1799 op het Nijenhuis,

Langs de Schipbeek

aan de andere kant van Diepenheim. Beide landgoederen zijn tot op heden eigendom van de familie gebleven. Het Nijenhuis wordt nog steeds door de familie bewoond, Westerfler wordt verhuurd.

De eigenaren van de landgoederen rondom Diepenheim vormen al 700 jaar samen het college van borgmannen van de heerlijkheid Diepenheim. Zij bestuurden het gebied eerst namens de bisschop van Munster en later namens de bisschop van Utrecht. Er zijn nog steeds bijeenkomsten van het college van borgmannen, maar deze hebben nu een symbolisch karakter met het oogmerk om cultuur en welzijn in de gemeente te stimuleren.

Wandelmogelijkheden

- Op en rond Westerfler is een wandeling beschreven door het IVN. De beschrijving is te verkrijgen bij de vvv.
- Delen van het landgoed zijn afgesloten als rustgebied voor het wild, maar er blijft genoeg over om vrij te wandelen.
- Wij wandelden vanaf het parkeerterrein bij de Viersprong, een oud Twents café, oorspronkelijk gebouwd als jachthuis. Op de wandeling passeren we havezate Westerfler. Op de kaart van het infobord bij de Viersprong staat de wandeling aangegeven. Een beschrijving en een aanduiding op de route ontbreken echter, hierbij dus de routebeschrijving.

Door bossen en velden...

De route (5 km.)

- Vanaf de parkeerplaats (P) bij café De Viersprong aan de Westerflierweg nemen we het graspad dat tussen het huis en de schuren door loopt.
- Het graspad wordt een bospad, op de kruising met een ander breed bospad (1) rechtdoor, zijpaden naar links en rechts negeren.
- Op de volgende kruising met in het midden een eik (2) rechtsaf de grindweg op.
- Bij de volgende kruising linksaf richting boerderij (3).
- Over het erf de weg vervolgen een eikenlaan in, de eikenlaan wordt een zandweg.
- Bij een huisje het pad met de bocht mee naar rechts vervolgen en meteen na het huis een weg naar links negeren (4).
- De laan volgen tot aan de verharde weg, bij een picknickbank en schuilgelegenheid (5).
- Hier rechtsaf. Links zien we de havezate Westerflier (A). We passeren een slagboom met een bord met toltarieven.
- Bij de tolboerderij Erven Houboer buigt de weg naar rechts, wij gaan hier links en volgen de weg over het erf naar de brug over de Schipbeek (6).
- Over de brug rechtsaf de zandweg of de beekoevers nemen en bij de volgende brug weer rechtsaf terug over de Schipbeek (7).

- Op de kruising rechtdoor langs een slagboom en langs het boswachtershuis tot aan de v-splitsing, alle (afgesloten) zijpaden negeren, hier naar links een onverhard pad in (8).
- Langs een slagboom op de kruising met de grindweg (9) linksaf over de Westerflierweg terug naar het uitgangspunt.

Het boswachtershuis

Westerflir ligt vlak bij de plaats Diepenheim aan de weg Zutphen-Lochem-Goor (N346).

De Viersprong waar we parkeren ligt aan de kruising met de weg naar Markelo. In Diepenheim is een VVV-kantoor waar informatie en wandelroutes verkrijgbaar zijn.

Egheria bij Oldenzaal

DE WONDERLIJKE NAAM VAN DIT LANDGOED PRIKKELT OM DIT GEBIED TE gaan bekijken. De naam blijkt volgens de informatie op het informatiebord bij het landgoed nogal prozaïsch samengesteld te zijn uit de voorletters van de kinderen van de eigenaar. Die eigenaar had overigens wel een zeer goed oog voor de schoonheid van de natuur toen hij dit gebied als landgoed kocht. De ligging op de Tankenberg, met 85 meter het hoogste punt van Overijssel, maakt dat je mooie uitzichten hebt als je er wandelt. De bewoners van het landhuis op de top hebben hun privacy beschermd met een dichte bomen- en struikenrij rondom het huis, het is

Egheria

dus amper zichtbaar. Het hoogtepunt van deze wandeling is het thee-koepeltje op de Tankenberg met een onbelemmerd uitzicht van tientallen kilometers.

De wandeling voert voornamelijk door verschillende typen bos, waarin in juni nog van alles bloeit. Opvallend zijn de witte bloesems van de acacia's hoog aan de bosrand en de kleurige rododendrons op verschillende open plekken in het bos. De wandeling kruist snelstromende beekjes met helder water. Af en toe een open veldje met een Twentse boerderij. Hier zie je hellingen zoals we die verder alleen in Limburg kennen. De wandeling is niet al te lang, maar door de hellingen en de te bewonderen uitzichten loop je als vanzelf in een relaxed tempo.

Historie

Dit landgoed werd aangekocht en ingericht door de textielfabrikant Ten Gate. In 1908 werd er een huis gebouwd, dat in 1948 werd vervangen door de huidige villa. De parkachtige inrichting rondom het huis is van de bekende landschapsarchitect L.A. Springer.

Bijzonder is het poortgebouw naast de uitspanning aan de Bentheimerweg, liggend aan de niet meer gebruikte oprijlaan. Het valt op door

Een open veldje met Twentse boerderij

de luikjes en de chaletstijl. In de theekoepel uit 1846 hangt een tekst van Tacitus in het Latijn waarin de strijd tussen de Romeinen en de Germanen die hier heeft plaatsgevonden, wordt herdacht. Buiten aan de ingangspartij is nog een dichtwerk in het Nederlands te vinden.

De Oldenzaalse stuwwal, waar de Tankenberg deel van uitmaakt, ontstond in de voorlaatste ijstijd toen de gletsjers alleen het noordelijk deel van Nederland bedekten en een grote hoeveelheid

keileem en grint meebrachten. De grond is daardoor erg vast, regenwater kan niet wegzinken in de grond en grondwater komt onder spanning te staan. Daardoor ontstaan er allerlei bronnen en beekjes.

Onderweg op de wandeling is te zien hoe veelkleurig de steentjes zijn die het ijs heeft meegesleurd op zijn lange reis vanuit het noorden.

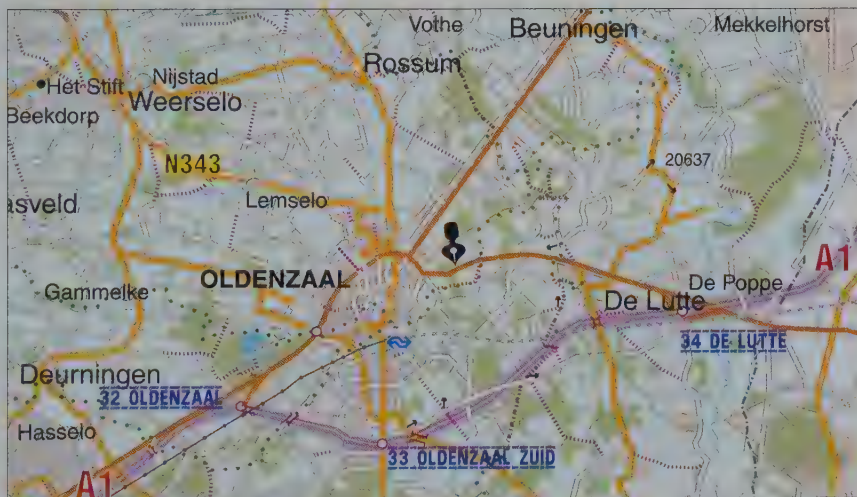
De theekoepel

Wandelmogelijkheden

Op het landgoed zijn twee wandelingen uitgezet. Op het informatiebord is te zien hoe ze precies lopen. De korte route van 2 km. loopt langs het landhuis, de langere van 4,5 km. gaat dieper de landerijen in en langs de bijna niet meer zichtbare ruïne van een veel oudere havezate. Het is eenvoudiger de wandelingen eventueel na elkaar te lopen dan ze onderweg te combineren. Het mooiste deel van de wandelingen loopt langs de theekoepel, bij het lopen van beide routes wordt dit stukje twee keer gelopen.

Vanaf de A1 de afslag Oldenzaal-Denekamp-Ootmarsum nemen (afslag 32). In Oldenzaal richting De Lutte-Bad Bentheim aanhouden. Ongeveer 2 km. buiten Oldenzaal ligt links de uitspanning De Tankenberg met een groot parkeerterrein. Parkeer hier en loop rechts van de parkeerplaats langs het houten hek het bos in. Bij de ingang van het bos staat het bord met de route-informatie. Het huis en de omgeving daarvan zijn niet toegankelijk. Het landgoed is in 1977 in het bezit gekomen van Natuurmonumenten.

De paden zijn goed begaanbaar, meestal verhard, maar af en toe wat steil. Er zijn geen zitbanken onderweg.

Singraven bij Denekamp

DIT MOOIE BUITEN SPREEKT ZEER TOT DE VERBEELDING. NIET ALLEEN IN JE verbeelding zie je koetsen rijden met dames in het lang en in rokkostuum geklede heren. Singraven is namelijk een trouwpaleis, waar vooral op vrijdag de trouwstoeten af- en aanrijden. Leuk om naar te kijken, maar toch gaan we aan de wandeling beginnen, want er ligt een prachtig landgoed om het kasteel. Zoals bij meerdere Overijsselse kastelen vinden we in het park ook een watermolen, en wel een hele grote,

Singraven

die zorgt voor een flinke waterval. Aan de dikke bomen te zien die klaarliggen om gezaagd te worden, is de molen af en toe in bedrijf. Even verderop drijven in de Dinkel de bomen die gewaterd worden voordat ze naar de zagerij gaan. De Dinkel, die niet gekanaliseerd is zoals zoveel andere beken, vormt een schilderachtig element in dit gebied. Het riviertje kronkelt door het hele landgoed en is door de landschapsarchitect gebruikt om mooie waterpartijen te maken rondom het huis. Hier bloeien de lissen die weerspiegeld worden door het water.

We starten de wandeling bij de watermolen en lopen door een eikenlaan temidden van weiden. Even later kruisen we de Dinkel. Hier slaat een ijsvogel als een blauwe flits op de vlucht. De zandige oevers zijn ideale broedplaatsen en het water is zo schoon dat elk visje zichtbaar moet zijn. In dit deel van het landgoed groeien veel bijzondere vochtminnende planten vanwege de ligging in het Dinkeldal.

Vervolgens lopen we langs het Almelo-Nordhornkanaal, dat werd gegraven om Overijssel met het Duitse achterland te verbinden. Toen het kanaal na 50 jaar graven klaar was, was het inmiddels niet meer nodig omdat een spoorlijn de goederen kon vervoeren. Daarom ligt het kanaal er nu volkomen verstild bij. De Dinkel kruist hier het kanaal en om de waterstanden te kunnen beheersen zijn er schuiven gemaakt die voorkomen dat het kanaal leegstroomt in de Dinkel. De schuiven zie je niet, want die zitten in het schuivenhuisje, een gebouwtje uit 1887. Het laatste deel van de wandeling loopt door de bossen van het landgoed.

Hier lopen we ook een stukje langs de vrij drukke Ootmarsumseweg over het fietspad. Tenslotte wandel je over de kasteellaan terug naar het kasteel. Aan de kasteellaan zie je twee bij het landgoed horende identieke poorthuisjes. In één van die huisjes heeft de laatste eigenaar van het landgoed zijn laatste jaren doorgebracht omdat hij het kasteel te groot vond om in te wonen.

Historie

Het Singraven wordt voor het eerst genoemd in 1381 als leen van het geslacht Van Awick. In de loop der eeuwen vererfde het goed via vele adellijke families, zoals de familie Van Twickel en de familie Van Bentheim. In 1915 kwam het op de markt en werd het gekocht door het Eerste Kamerlid Jan Adriaan Laan. Hij verfraaide het huis o.a. door het aanbrenge van de huidige majestueuze gevel en vulde het met prachtig meubilair en waardevolle voorwerpen. Zijn zoon was de laatste bewoner van het goed. In 1966 liet deze het na aan de Edwina van Heek stichting. Edwina van Heek was de Amerikaanse echtgenote van de Enschedese textielfabrikant van Heek. Het echtpaar had geen kinderen en wijdde

De watermolen

zich geheel aan het behoud van cultuur- en natuurwaarden, vooral in Twente. De heer Laan had bedongen dat het landgoed in de staat zou blijven waarin het werd nagelaten en dat eenieder ervan zou mogen genieten. Het huis is af en toe te bezichtigen en is ook in gebruik als trouwlocatie.

Wandelmogelijkheden

Op verschillende plaatsen op het landgoed, o.a. bij de parkeerplaats, staan borden met een overzicht van de wandelmogelijkheden. Ook is er in het Molenrestaurant een folder te krijgen met een kaartje en een beschreven wandeling.

Omdat grote delen van het landgoed niet toegankelijk zijn is het handig om met het kaartje op stap te gaan, zodat je geleid wordt via de meest interessante doorlopende route. De geadviseerde wandelroute is ca. 10 km. lang en vormt twee lussen vanuit het molenrestaurant, die ook als aparte wandelingen te maken zijn. Het deel van de wandeling dat vanaf de parkeerplaats langs het molenrestaurant loopt is het mooiste deel om te wandelen en is ongeveer 6 km. Het kortere rondje loopt voor een deel langs de ventweg van de zeer drukke Oldenzaalsestraat en is daarom minder aantrekkelijk. Niettemin zijn het gedeelte van het park achter het huis, met de waterpartijen en de Dinkel, erg mooi om even te bekijken.

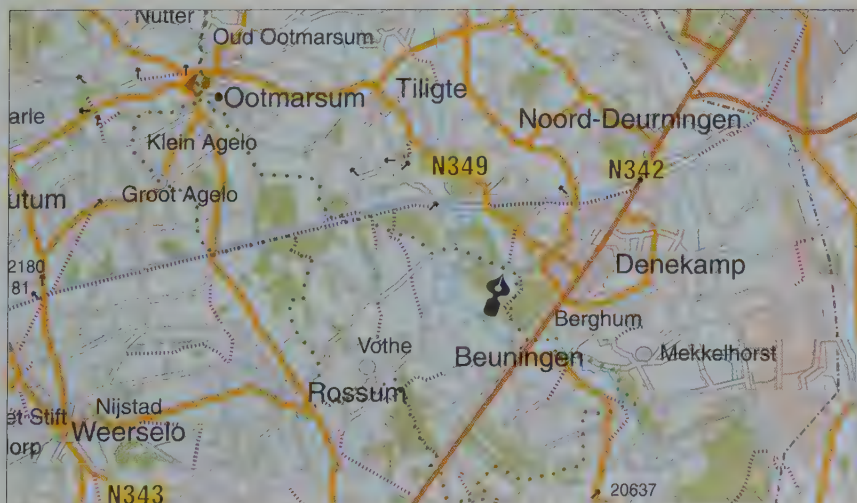
De Kasteellaan

Praktische informatie

Denekamp ligt tussen Oldenzaal en Ootmarsum. Singraven wordt vanaf de rotonde aan het begin van het dorp aangegeven.

Rondleidingen in het kasteel: dinsdag en woensdag 11.00, 14.00 en 15.00 uur van 15 april tot 1 november. De watermolen is in het seizoen van dinsdag t/m zaterdag tussen 13.00 en 16.00 uur open voor bezichtiging en is dan soms in bedrijf.

Het restaurant De Watermolen, waar de wandelfolder te verkrijgen is, is op maandag dicht en in de winter ook op dinsdag.

Herinckhave bij Tubbergen

VERSTOPT TUSSEN DE BOMEN LIGT HIER EEN HAVEZATE, SAMEN MET EEN watermolen onderdeel van het landgoed Herinckhave. Voordat we het landgoed gaan ontdekken, gaan we even een uitstapje maken naar de oudste en beroemdste boom van Twente, de Kroezeboom. Deze oude eik staat op een stukje es, ooit behorend tot het landgoed. Het terreintje

Herinckhave

De Kroezeboom

werd door een vroegere landgoedeigenaar geschonken aan de pastoor van Tubbergen. Na dit uitstapje steken we over en wandelen over de lange oprijlaan naar de havezate.

Hier vinden we een idyllisch plekje. Het huis spiegelt in de omringende gracht. De mooie blauwwitte kleuren die kennelijk bij dit landgoed horen lichten op in het omringende groen. Achter een hek in die kleuren ligt de moestuin en verderop de hoogstamboomgaard. Aan de achterkant horen we het geruis van water in de molenbeek van de watermolen die nog regelmatig in bedrijf is. Een paar jongetjes vissen vanaf de brug in de gracht, er heerst een grote rust. We lopen verder, langs de duiventil en door landerijen. Hier stuiten we op de weg en lopen een klein stukje met de weg mee tot aan de molen die ooit ook tot het landgoed behoorde. De molen ligt hoog op een molenbelt om veel wind te vangen, en daarvoor heb je een weids uitzicht. Hiernaast ligt het molenrestaurant met terras, goed voor een lunchpauze. Vanaf de molen lopen we het landgoed weer in via een boerenweggetje. Van hier steken we via een kronkelig bospaadje door naar de oprijlaan en het begin van de wandeling.

Historie

De Kroezeboom is mogelijk al 700 jaar oud. Tijdens de reformatie (1632-1732) was het uitoefenen van het katholieke geloof niet toegestaan. De katholieken kwamen in het geheim bijeen onder de Kroezeboom. In 1910 werd er een kapelletje gesticht om dit te gedenken.

Het huis spiegelt in de omringende gracht

De havezate Herinckhave werd al genoemd in de dertiende eeuw. Het huidige huis is tussen 1740 en 1743 gebouwd op de fundamenten van een toen afgebroken ouder huis. Bij het huis hoort een bouwhuis, eveneens uit de achttiende eeuw. Later werd er nog een tweede bouwhuis bijgevoegd, met een huiskapel voor de familie van Bönninghausen, die al vanaf 1723 hier woonde. Ooit was het landgoed 600 ha groot en telde het 35 boerderijen. Door erfopvolgingsproblemen is slechts 48 ha behouden voor het landgoed en nog slechts enkele boerderijen zijn getooid met de blauw witte kleuren van Herinckhave.

Wandelmogelijkheden

- De directe omgeving van het huis is niet toegankelijk, wel kan het huis wandelend langs de slotgracht bekeken worden. We zien dan de havezate, de boomgaard, de watermolen en de duiventil.
- Op het landgoed is vroeger een gemarkeerde wandeling door de ANWB uitgezet, maar kennelijk niet onderhouden. Hier en daar komen we de gele paaltjes nog tegen. De door ons beschreven route volgt mogelijk dit parcours voor een deel.

De mooie blauw-witte kleuren lichten op...

De route (4 km.)

- Vanaf de parkeerplaats brengen we eerst een bezoek aan de Kroezeboom door de verwijzingen vanaf het infopaneel te volgen.
- Daarna terug naar de ventweg van de grote weg en deze rechtsaf een eindje volgen (1).
- Bij de Herinckhaveweg steken we over en gaan langs de picknickbank door de poort van Herinckhave (2).
- Na het bekijken van het huis en de watermolen vervolgen we de Herinckhaveweg en komen via weer een poort bij een provinciale weg (3).
- Hier over het fietspad rechts af tot aan de korenmolen met daarnaast een restaurant.
- Bij de molen rechts de Grobbenhoeksweg in (4), een zijweg naar links negeren.
- In een flauwe bocht naar rechts passeren we een huis en daarna een afsluitboom met een bord verboden toegang aan een weg naar links.
- Meteen hierna via een heel smal paadje rechts het bos in, bij een bordje 'opengesteld'. Het paadje (smal en soms modderig) is toegankelijk via een houten fietssluis (5).
- Aangekomen bij de eerdergenoemde picknickbank, bij de poort van Herinckhave, steken we de weg weer over en gaan terug naar ons uitgangspunt.

De duiventil

Herinckhave ligt aan de N 343 tussen Tubbergen en Fleringen. (Oldenzaalseweg, Jan van Arkelweg).

De parkeerplaats Kroezeboom (P), waar de wandeling begint, is duidelijk langs de weg aangegeven, op de parkeerplaats staat een informatiepaneel.

't Huis te Brecklenkamp bij Lattrop

IN DE VERSTE OOSTHOEK VAN NEDERLAND VONDEN WE DEZE MOOIE OUDE havezate. Hoewel het huis en het park eromheen niet toegankelijk zijn, was het mooie stille hoevenlandschap in de omgeving voor ons een aanleiding om een wandeling uit te stippelen. De route loopt met een wijde boog rondom de havezate, die echter door de dichte bebossing niet erg goed te zien is. Als er geen blad aan de bomen zit zal het huis beter zicht-

Brecklenkamp

Langs het Dinkelkanaal

baar zijn. De wandeling loopt via oude smokkelaarpaadjes over de Duitse grens. Hoewel die grens nu niet meer als barrière aanwezig is stond er nog een roestige afgebroken slagboom, en ook de grenspaaltjes vonden we langs de weggetjes. Eigenlijk jammer dat de spanning van een buitenlandse reis die begint na de grensovergang, verdwenen is. Het Duitse deel lijkt overigens erg op het Twentse deel. De boerderijen zijn iets groter en netter. Ergens links van de weg ligt in de diepte de Dinkel. Langs de akkers bloeien bonte kruiden. Via een bruggetje over het Dinkelkanaal lopen we Nederland weer in. Dan door een aardig buurtschapje met Twentse boerderijtjes naar de Hoofdstraat, de weg waar de verschillende boerderijwegen op uitkomen. Op dit deel rijdt af en toe een auto, wees dus alert. De weg heeft een brede berm, dus uitwijken is goed mogelijk. Na ongeveer een kilometer slaan we de Jonkerhoesweg in. De naam zegt al dat aan deze weg de havezate ligt. Aan het einde van de route volgt nog een extraatje. Rechts ligt de boerderij het Scholtenerf. Hier staat een oude bakspieker uit 1738 met een grote eik die dwars door het dak groeit. De bakspieker is te bezichtigen. De eigenaar serveert overigens ook een kopje koffie met krentewegge op zijn terras.

Historie

't Huis te Brecklenkamp mag formeel geen havezate genoemd worden. De bewoners hingen het katholieke geloof aan, en de volle rechten van een havezatenbewoner waren slechts voorbehouden aan gerefor-

meerde eigenaars. Daarom heet dit een slapende havezate. Het huis is gebouwd in de periode van 1633 tot 1637. Er had toen al een eerdere havezate gestaan. Het werd door de familie Bentinck gedurende 150 jaar bewoond en vervolgens door diverse andere families. Rond 1900 werd het huis gekocht door de eigenaar van het landgoed Twickel, die veel bezittingen in deze omgeving heeft. Het werd toen dichtgetimmerd en verviel tot een ruïne. Na de Tweede Wereldoorlog werd het huis gekocht door de textielfabrikant Arnold van Heek, die het restaureerde en overdroeg aan de NJHC. Velen hebben in de periode van 1950 tot 1990, toen het huis als jeugdherberg in gebruik was, er kunnen logeren. Helaas kwam daar een eind aan toen het gebouw aangepast moest worden aan de tijd en de nieuwe regelgeving de verbouwing te duur maakte. Het huis is toen verkocht en wordt nu particulier bewoond.

Wandelmogelijkheden

De wandelmogelijkheden zijn wat beperkt, zowel in de directe als wijdere omgeving van het huis. Er zijn geen echte wandelpaden, de wandelroute loopt dus grotendeels over asfaltweggetjes, die ook door auto's worden gebruikt.

Een aardig buurtschapje...

Alleen op het wegdeel langs de Hoofdstraat passeerde nu en dan een auto. De route maakt voor een groot deel onderdeel uit van allerlei bewegwijzerde fietsroutes. Wij wandelden op een dag dat het geen fietsweer was, maar het kan zijn dat er in het vakantieseizoen meer fietsers op de route zijn. Langs de route staan geen banken. Aan de Hoofdstraat halverwege de wandeling, en bij de bakspieker aan de Jonkershoesweg, kan op een terras (of binnen) iets genuttigd worden.

De route (8 km., verkort 6,5 km.)

- Start de wandeling door met de rug naar het hek van Herinckhave de Jonkershoesweg naar rechts te volgen.
- Bij paddestoel 66422/001 links richting Lage (1). Een kort stuk asfaltweg, overgaand in een zandweg met fietspad. Passeer de brug over het Dinkelkanaal (2). (Voor een heel korte wandeling, zie *.)
- De onverharde weg komt (na het passeren van grenspaal 68) in een bocht naar rechts samen met een asfaltweg (3), blijf deze weg naar rechts volgen.
- Doorlopen tot paddestoel 66840/001, hier rechts richting Lattrop. Direct weer rechts een slecht onderhouden weg in (4). Bij het restant van een slagboom passeer je grenspaal 64 II.
- Na het passeren van het Dinkelkanaal (5), de weg vervolgen tot paddestoel 66423/001 (6). Hier rechts richting Lattrop, de Hoofdstraat. De Hoofdstraat blijven volgen, diverse zijwegen negeren. Je passeert een uitspanning.
- Bij paddestoel 66421/001 kan ervoor gekozen worden de route te verkorten en rechtsaf via de Jonkershoesweg naar het uitgangspunt terug te gaan (7).
- Voor de route de hoofdstraat blijven volgen en weer diverse zijwegen negeren.
- Bij de Jonkershoesweg rechts (8), hier staat ook een bordje 'bakspieker'. Deze passeer je (B). De Jonkershoesweg blijven volgen tot het uitgangspunt.

(* Er kan ook voor worden gekozen het kleine rondje dat bestaat uit de Jonkershoesweg en een stukje hoofdstraat te lopen. Bij paddestoel 66422/001 ga je naar rechts en houd steeds rechts aan. Je komt dan wel langs de bakspieker. De lengte van deze wandeling is 2,5 km.)

Lattrop is te bereiken via een afslag van de weg tussen Ootmarsum en Denekamp. Vandaar de richting Breklenkamp volgen. Breklenkamp bestaat uit enkele boerderijen. Neem het weggetje links aan het begin van het dorpje, de Jonkershoesweg. Op de lantaarnpaal staat een verwijzing naar de bakspieker. Na ongeveer 200 meter ligt rechts de Brecklenkamp. Parkeer op het kleine parkeerstrookje tegenover het hek (B).

OVERIJSSSEL LEENT ZICH UITSTEKEND VOOR EEN VERBLIJF VAN EEN PAAR dagen. Er zijn allerlei bijzondere B&B-adressen en gezellige hotels. Er worden overal wandelarrangementen aangeboden. In veel, ook kleinere, plaatsen is een vvv te vinden, waar men u graag verder helpt. Er zijn zelfs huisjes en overnachtingadressen op de landgoederen zelf.

Op het landgoed Westerflief ligt een tot B&B verbouwde boerderij, 'De Ziel' geheten. Schitterend gelegen, ver van de wereld, en met een uitstekende verzorging. De naam van het verblijf heeft het te danken aan de ligging bij een vroegere sluis, een 'ziel' op zijn Twents.

Ook op het landgoed Hessum is een B&B. Een prachtig plekje en een mooi uitgangspunt voor de beschreven wandeling.

Voor de internetters een paar tips.

- www.erfgoedlogies.nl
- www.kuierroutes.nl
- www.hoevelogies.nl
- www.natuurlijkoverijssel.nl
- www.hollandhotels.nl
- www.weekendhotel.nl
- www.landgoedtwente.nl

www.deziel.nl
(De Ziel)

HEERLIJK HEBBEN WE GEWANDELD IN OVERIJSEL. OPVALLEND WAS DE stilte die we op sommige plekken aantroffen. Voor randstadbewoners een ongekennde luxe. Dat we weinig andere wandelaars tegenkwamen is eigenlijk jammer. Maar misschien kwam dat door de regenachtige zomer. Laten we hopen dat dit overzicht van wandelmogelijkheden menigeen inspireert tot het maken van een mooie wandeling, weer of geen weer.

De regenachtige zomer

(Vilsteren)

DIEMEN

nbd|biblion

10000004393137

0101

Tot de rijkdom aan natuur- en landschapsschoon die er in Overijssel te vinden is, behoren ook de prachtige landgoederen met hun elegante buitenhuizen. In die landgoederen zijn interessante wandelingen te maken en naast de mooie kastelen en buitens is er vaak nog veel meer moois te zien. Dit boekje beschrijft rondwandelingen in deze landgoederen van gemiddeld een kilometer of vijf, een uur of twee wandelen, met tijdens de wandeling aandacht voor wat er onderweg

te zien is.

Er wordt uitleg gegeven over de geschiedenis en achtergrond van de landgoederen. De wandelingen zijn voorzien van duidelijke kaartjes en praktische informatie.

Openbare Bibliotheek Amsterdam

3 2000 03751746 5

Buijten & Schipperheijn
Recreatief

